

**«Էքսպորտ Ֆայնենս»
ունիվերսալ վարկային կազմակերպություն ՓԲԸ**

Ֆինանսական հաշվետվություններ

**2019թ. դեկտեմբերի 31-ին
ավարտված տարվա համար**

Բովանդակություն

Անկախ աուդիտորական եզրակացություն ֆինանսական հաշվետվությունների վերաբերյալ.....	3
Շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի մասին հաշվետվություն	6
Ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվություն	7
Դրամական հոսքերի մասին հաշվետվություն.....	8
Սեփական կապիտալում փոփոխությունների մասին հաշվետվություն.....	9
Ֆինանսական հաշվետվություններին կից ծանոթագրություններ.....	10

«Քեյ-Փի-Էմ-Ջի Արմենիա» ՍՊԸ
 Հայաստանի Հանրապետություն, Երևան 0010
 Վ. Սարգսյանի փ. 26/1
 «Էրեբունի Պլազա» Բիզնես-Կենտրոն, 8-րդ հարկ
 Հեռախոս + 374 (10) 595 999
 Վեբ կայք www.kpmg.am

Անկախ աուդիտորական եզրակացություն

«Էքսպորտ Ֆայնենս» ունիվերսալ վարկային կազմակերպություն ՓԲԸ-ի Տնօրենների խորհրդին

Կարծիք

Մենք աուդիտի ենք ենթարկել «Էքսպորտ Ֆայնենս» ունիվերսալ վարկային կազմակերպություն ՓԲԸ-ի (Կազմակերպություն) ֆինանսական հաշվետվությունները, որոնք ներառում են ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունը՝ առ 31 դեկտեմբերի 2019թ., այդ ամսաթվին ավարտված տարվա շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի, սեփական կապիտալում փոփոխությունների և դրամական հոսքերի մասին հաշվետվությունները, ինչպես նաև ֆինանսական հաշվետվություններին կից ծանոթագրությունները, որոնք ներառում են հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության նշանակալի մասերը և այլ բացատրական տեղեկատվություն:

Մեր կարծիքով, կից ֆինանսական հաշվետվությունները բոլոր էական առումներով ճշմարիտ են ներկայացնում Կազմակերպության ֆինանսական վիճակը 2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ, ինչպես նաև այդ ամսաթվին ավարտված տարվա ֆինանսական արդյունքները և դրամական հոսքերը՝ Ֆինանսական հաշվետվությունների միջազգային ստանդարտների (ՖՀՄՍ) համաձայն:

Կարծիքի հիմք

Մենք աուդիտն իրականացրել ենք Աուդիտի միջազգային ստանդարտներին (ԱՄՍ) համապատասխան: Այդ ստանդարտներից բխող մեր պատասխանատվությունը լրացուցիչ ներկայացված է մեր եզրակացության «Աուդիտորի պատասխանատվությունը ֆինանսական հաշվետվությունների աուդիտի համար» բաժնում: Մենք անկախ ենք Կազմակերպությունից՝ համաձայն Պրոֆեսիոնալ հաշվապահների էթիկայի կանոնագրքի (ներառյալ՝ Անկախության միջազգային ստանդարտները) և Հայաստանի Հանրապետությունում ֆինանսական հաշվետվությունների աուդիտի նկատմամբ կիրառելի էթիկայի պահանջների, և կատարել ենք էթիկային վերաբերող մեր պարտականություններն այս պահանջներին և էթիկայի միջազգային կանոնագրքին համապատասխան: Մենք գտնում ենք, որ ձեռք ենք բերել բավարար համապատասխան աուդիտորական ապացույցներ՝ մեր կարծիքն արտահայտելու համար:

Ղեկավարության և կառավարման օղակներում գտնվող անձանց պատասխանատվությունը ֆինանսական հաշվետվությունների համար

Ղեկավարությունը պատասխանատու է ՖՀՄՍ համաձայն ֆինանսական հաշվետվությունների պատրաստման և ճշմարիտ ներկայացման, և այնպիսի ներքին հսկողության համար, որն ըստ ղեկավարության անհրաժեշտ է խարդախության կամ սխալի հետևանքով էական խեղաթյուրումներից զերծ ֆինանսական հաշվետվությունների պատրաստումն ապահովելու համար:

Ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստելիս ղեկավարությունը պատասխանատու է Կազմակերպության անընդհատ գործելու կարողության գնահատման համար՝ անհարժեշտության դեպքում բացահայտելով անընդհատությանը վերաբերող հարցերը, ինչպես նաև հաշվապահական հաշվառման անընդհատության հիմունքը կիրառելու համար, եթե առկա չէ ղեկավարության՝ Կազմակերպությունը լուծարելու կամ գործունեությունը դադարեցնելու մտադրություն, կամ չկա դրանից խուսափուլու իրատեսական այլընտրանք:

Կառավարման օղակներում գտնվող անձիք պատասխանատու են Կազմակերպության ֆինանսական հաշվետվողականության գործընթացի վերահսկման համար:

Աուդիտորի պատասխանատվությունը ֆինանսական հաշվետվությունների աուդիտի համար

Մեր նպատակն է ձեռք բերել ողջամիտ հավաստիացում առ այն, որ ֆինանսական հաշվետվություններն, ամբողջությամբ վերցված, զերծ են էական խեղաթյուրումներից, անկախ դրանց խարդախության կամ սխալի հետևանքով պատճառով առաջացման հանգամանքից և ներկայացնել մեր կարծիքը ներառող աուդիտորական եզրակացություն: Ողջամիտ հավաստիացումը բարձր մակարդակի հավաստիացում է, սակայն այն չի երաշխավորում, որ ԱՄՍ-ներին համապատասխան իրականացված աուդիտի ընթացքում միշտ կհայտնաբերվի էական խեղաթյուրումը՝ վերջինիս առկայության դեպքում: Խեղաթյուրումները կարող են առաջանալ խարդախության կամ սխալի արդյունքում և համարվում են էական, երբ խելամտորեն կարող է ակնկալվել, որ դրանք, առանձին կամ միասին վերցրած, կազդեն ֆինանսական հաշվետվությունների օգտագործողների՝ այդ ֆինանսական հաշվետվությունների հիման վրա կայացվող տնտեսական որոշումների վրա:

ԱՄՍ-ների համաձայն իրականացվող աուդիտի ողջ ընթացքում մենք կիրառում ենք մասնագիտական դատողություն և պահպանում մասնագիտական թերահավատություն: Մենք նաև՝

- հատկորոշում և գնահատում ենք խարդախության կամ սխալի հետևանքով ֆինանսական հաշվետվությունների էական խեղաթյուրման ռիսկերը, նախագծում և իրականացնում ենք աուդիտորական ընթացակարգեր այդ ռիսկերին արձագանքելու համար և ձեռք ենք բերում աուդիտորական ապացույցներ, որոնք բավարար համապատասխան հիմք են հանդիսանում մեր կարծիքի համար: Խարդախության հետևանքով առաջացած էական խեղաթյուրումը չհայտնաբերելու ռիսկն ավելի մեծ է, քան սխալի հետևանքով էական խեղաթյուրումը չհայտնաբերելու ռիսկը, քանի որ խարդախությունը կարող է ներառել հանցավոր համաձայնություն, զեղծարարություն, միտումնավոր բացթողումներ, սխալ ներկայացումներ կամ ներքին հսկողության համակարգի շրջանցում:
- պատկերացում ենք կազմում աուդիտին վերաբերող ներքին հսկողության մասին՝ տվյալ հանգամանքներին համապատասխան աուդիտորական ընացակարգեր նախագծելու, և ոչ թե Կազմակերպության ներքին հսկողության արդյունավետության վերաբերյալ կարծիք արտահայտելու համար:
- գնահատում ենք կիրառվող հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության տեղին լինելը և ղեկավարության կողմից կատարած հաշվապահական հաշվառման գնահատումների և կից բացահայտումների խելամտությունը:
- եզրահանգում ենք ղեկավարության կողմից հաշվապահական հաշվառման անընդհատության հիմունքի կիրառման տեղին լինելու վերաբերյալ և, հիմնվելով ձեռք բերված աուդիտորական ապացույցների վրա՝ գնահատում ենք, թե արդյոք առկա է էական անորոշություն դեպքերի կամ հանգամանքները հետ կապված, որոնք կարող են նշանակալի կասկած հարուցել Կազմակերպության անընդհատ գործելու կարողության վերաբերյալ: Եթե մենք եզրահանգում ենք, որ առկա է էական անորոշություն, մեզանից պահանջվում է մեր աուդիտորական եզրակացությունում ուշադրություն հրավիրել ֆինանսական հաշվետվությունների համապատասխան բացահայտումներին, կամ, եթե այդ բացահայտումները բավարար չեն, ձևափոխել մեր կարծիքը: Մեր եզրահանգումները հիմնված են մինչև մեր աուդիտորական

Եզրակացության ամսաթիվը ձեռք բերված աուդիտորական ապացույցների վրա: Այնուամենայնիվ, ապագա դեպքերը կամ հանգամանքները կարող են հանգեցնել Կազմակերպության կողմից անընդհատության հիմունքով գործունեության իրականացման դադարեցմանը:

- գնահատում ենք ֆինանսական հաշվետվությունների ընդհանուր ներկայացումը, կառուցվածքը և բովանդակությունը, ներառյալ՝ բացահայտումները և գնահատում ենք, թե արդյոք ֆինանսական հաշվետվությունները ներկայացնում են իրենց հիմքում ընկած գործառնություններն ու իրադարձություններն այնպիսի ձևով, որը թույլ է տալիս ապահովել ճշմարիտ ներկայացում:

Ի թիվս այլ հարցերի, մենք տեղեկացնում ենք կառավարման օղակներում գտնվող անձանց աուդիտի պլանավորված շրջանակի և ժամկետների, աուդիտի ընթացքում հայտնաբերված նշանակալի հարցերի, ներառյալ՝ ներքին հսկողությանը վերաբերող նշանակալի թերությունների մասին:

Այս անկախ աուդիտորական եզրակացության ներկայացման հիմք հանդիսացող աուդիտի իրականացման համար պատասխանատու գործընկերն է՝

Տիգրան Գասպարյան
 Ղեկավար գործընկեր, «Քեյ-Փի-Էն-Ջի Արմենիա» ՍՊԸ-ի համար

KPMG Armenia LLC

«Քեյ-Փի-Էն-Ջի Արմենիա» ՍՊԸ
 27 հունիսի 2020թ.

«Էքսպորտ Ֆայնենս» ունիվերսալ վարկային կազմակերպություն ՓԲԸ
 Շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի մասին հաշվետվություն
 2019թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա համար

Ծնթգ.	2019թ. հազ. դրամ	2018թ. հազ. դրամ
Արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդով հաշվարկված տոկոսային եկամուտ	6 24,495,737	31,026,521
Տոկոսային ծախս	6 (997,499)	(467,999)
Չուտ տոկոսային եկամուտ	23,498,238	30,558,522
Միջնորդավճարների և այլ վճարների գծով ծախս	(30,304)	(26,070)
Չուտ (վնաս)/օգուտ իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքների գծով	(378,539)	321,100
Չուտ օգուտ փոխարժեքային տարբերություններից	2,432,160	3,132,702
Գործառնական եկամուտ	25,521,555	33,986,254
Ֆակտորինգի գծով դերիտորական պարտքերի և հաճախորդներին տրված վարկերի արժեզրկումից (կորուստ)/արժեզրկման վերականգնում	(844,504)	479,970
Անձնակազմի գծով ծախսեր	(59,679)	(53,279)
Այլ ընդհանուր վարչական ծախսեր	(148,237)	(104,195)
Շահույթ մախքան շահութահարկով հարկումը	24,469,135	34,308,750
Շահութահարկի գծով ծախս	7 (307,586)	(674,711)
Շահույթ տարվա համար	24,161,549	33,634,039
Այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունք՝ առանց շահութահարկի		
<i>Հորվածներ, որոնք չեն վերադասակարգվի որպես շահույթ կամ վնաս</i>		
Փոխանակումից առաջացող փոխարժեքային տարբերություններ	5,044,965	(11,403,628)
Այլ համապարփակ եկամուտ/(վնաս) տարվա համար՝ առանց շահութահարկի	5,044,965	(11,403,628)
Ընդամենը համապարփակ եկամուտ տարվա համար	29,206,514	22,230,411

* Կազմակերպությունը սկսել է կիրառել ՖՀՄՍ 16-ը 2019թ. հունվարի 1-ից՝ օգտագործելով փոփոխված հետընթաց մոտեցումը (տես Ծանոթագրություն 3):

6-ից 58-րդ էջերում ներկայացված ֆինանսական հաշվետվությունները հաստատվել են ղեկավարության կողմից 2020թ. հունիսի 26-ին և ստորագրվել են վերջինիս անունից:

 Տիգրան Արղվան Գործադիր տնօրեն		 Լիանա Մանուկյան Գլխավոր հաշվապահ
---	---	---

Շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի մասին հաշվետվությունը պետք է դիտարկվի ֆինանսական հաշվետվությունների բաղկացուցիչ մասը կազմող ծանոթագրությունների հետ մեկտեղ:

«Էքսպորտ Ֆայնենս» ունիվերսալ վարկային կազմակերպություն ՓԲԸ
 Ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվություն
 առ 31 դեկտեմբերի 2019թ.

	Ծնթգ.	2019թ. հազ. դրամ	2018թ. հազ. դրամ
ԱԿՏԻՎՆԵՐ			
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ		253,043	581,811
Ֆակտորինգի գծով դեբիտորական պարտքեր	8	51,666,822	42,329,253
Հաճախորդներին տրված վարկեր	9	47,244,589	4,250,911
Հիմնական միջոցներ և ոչ նյութական ակտիվներ		2,317	3,649
Հետաձգված հարկային ակտիվ		1,301	-
Ընթացիկ հարկային ակտիվներ		223,463	141
Այլ ակտիվներ		241,100	216,074
Ընդամենը ակտիվներ		99,632,635	47,381,839
ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ			
Իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքներ		-	35,589
Վարկեր և փոխառություններ	10	43,646,452	10,974,691
Ընթացիկ հարկային պարտավորություն		-	48,701
Հետաձգված հարկային պարտավորություններ	7	-	1,641
Վճարվելիք շահաբաժիններ		27,614,350	8,662,200
Այլ պարտավորություններ		3,118,877	2,612,575
Ընդամենը պարտավորություններ		74,379,679	22,335,397
ՄԵՓԱԿԱՆ ԿԱՊԻՏԱԼ			
Բաժնետիրական կապիտալ	11	320,000	320,000
Կուտակված փոխարժեքային տարբերությունների պահուստ		(5,278,118)	(10,323,083)
Չբաշխված շահույթ		30,211,074	35,049,525
Ընդամենը սեփական կապիտալ		25,252,956	25,046,442
Ընդամենը պարտավորություններ և սեփական կապիտալ		99,632,635	47,381,839

* Կազմակերպությունը սկսել է կիրառել ՖՀՄՍ 16-ը 2019թ. հունվարի 1-ից՝ օգտագործելով փոփոխված հետընթաց մոտեցումը (տես Ծանոթագրություն 3):

«Լքսպորտ Ֆայնենս» ունիվերսալ վարկային կազմակերպություն ՓԲԸ
 Դրամական հոսքերի մասին հաշվետվություն
 2019թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա համար

	2019թ. հազ. դրամ	2018թ. հազ. դրամ
ԴՐԱՄԱԿԱՆ ՀՈՍՔԵՐ ԳՈՐԾԱՌՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅՈՒՆԻՑ		
Ստացված տոկոսներ	25,156,553	35,306,515
Վճարված տոկոսներ	(715,349)	(502,104)
Վճարված միջնորդավճարներ և այլ վճարներ	(30,304)	(26,070)
Զուտ (վճարումներ)/մուտքեր իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքների գծով	(414,128)	114,712
Վճարումներ աշխատակիցներին	(59,679)	(47,539)
Այլ ընդհանուր վարչական ծախսերի գծով վճարումներ	(146,549)	(101,632)
Գործառնական ակտիվների (աճ)/նվազում		
Ֆակտորինգի գծով դեբիտորական պարտքեր	(5,097,507)	11,150,687
Հաճախորդներին տրված վարկեր	(50,948,433)	(4,054,745)
Այլ ակտիվներ	(321,375)	62,338
Գործառնական պարտավորությունների աճ	506,300	1,238,275
Այլ պարտավորություններ		
Գործառնական գործունեության համար (օգտագործված)/ գործառնական գործունեությունից ստացված զուտ դրամական միջոցներ՝ նախքան շահութահարկի վճարումը	(32,070,471)	43,140,437
Վճարված շահութահարկ	(582,692)	(1,141,342)
Գործառնական գործունեությունից ստացված դրամական հոսքեր	(32,653,163)	41,999,095
ԴՐԱՄԱԿԱՆ ՀՈՍՔԵՐ ՆԵՐԴՐՈՒՄԱՅԻՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅՈՒՆԻՑ		
Հիմնական միջոցների և ոչ նյութական ակտիվների ձեռքբերում	(359)	(1,136)
Վճարված շահաբաժիններ	-	(29,345,393)
Ներդրումային գործունեության համար օգտագործված դրամական միջոցների հոսքեր	(359)	(29,346,529)
ԴՐԱՄԱԿԱՆ ՀՈՍՔԵՐ ՖԻՆԱՆՍԱՎՈՐՄԱՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅՈՒՆԻՑ		
Զուտ ստացված այլ փոխառություններ	64,708,932	44,919,576
Այլ փոխառությունների մարում	(32,372,418)	(57,306,138)
Ֆինանսավորման գործունեությունից ստացված/ֆինանսավորման գործունեության համար (օգտագործված) դրամական հոսքեր	32,336,514	(12,386,562)
Դրամական միջոցների և դրանց համարժեքների զուտ (նվազում)/աճ	(317,008)	266,004
Փոխանակման փոխարժեքի փոփոխության ազդեցությունը դրամական միջոցների և դրանց համարժեքների վրա	(11,760)	(363,358)
Դրամական միջոցները և դրանց համարժեքները տարեսկզբի դրությամբ	581,811	679,165
Դրամական միջոցները և դրանց համարժեքները տարեվերջի դրությամբ	253,043	581,811

* Կազմակերպությունը սկսել է կիրառել ՖՀՄՍ 16-ը 2019թ. հունվարի 1-ից՝ օգտագործելով փոփոխված հետընթաց մոտեցումը (տես Ծանոթագրություն 3):

Դրամական հոսքերի մասին հաշվետվությունը պետք է դիտարկվի ֆինանսական հաշվետվությունների բաղկացուցիչ մասը կազմող ծանոթագրությունների հետ մեկտեղ:

«Էքսպորտ Ֆայնենս» ունիվերսալ վարկային կազմակերպություն ՓԲԸ
Սեփական կապիտալում փոփոխությունների մասին հաշվետվություն
2019թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա համար

հազ. դրամ

Կազմակերպության բաժնետերերին վերագրելի

	Կազմակերպության բաժնետերերին վերագրելի			
	Բաժնետիրական կապիտալ	Կուտակված փոխարժեքային տարբերությունների պահուստ	Չբաշխված շահույթ	Ընդամենը սեփական կապիտալ
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2018թ.	320,000	1,080,545	43,415,486	44,816,031
Ընդամենը համապարփակ ֆինանսական արդյունք				
Շահույթ տարվա համար	-	-	33,634,039	33,634,039
Այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունք				
<i>Հողվածներ, որոնք չեն վերադասակարգվի որպես շահույթ կամ վնաս</i>				
Փոխանակումից առաջացող փոխարժեքային տարբերություններ	-	(11,403,628)	-	(11,403,628)
Ընդամենը այլ ֆինանսական արդյունք	-	(11,403,628)	-	(11,403,628)
Ընդամենը համապարփակ ֆինանսական արդյունք տարվա համար	-	(11,403,628)	33,634,039	22,230,411
Գործառնություններ սեփականատերերի հետ՝ գրանցված ուղղակիորեն սեփական կապիտալում				
Հայտարարված շահաբաժիններ	-	-	(42,000,000)	(42,000,000)
Ընդամենը գործառնություններ սեփականատերերի հետ	-	-	(42,000,000)	(42,000,000)
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2018թ.	320,000	(10,323,083)	35,049,525	25,046,442
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2019թ.	320,000	(10,323,083)	35,049,525	25,046,442
Ընդամենը համապարփակ ֆինանսական արդյունք				
Շահույթ տարվա համար	-	-	24,161,549	24,161,549
Այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունք				
<i>Հողվածներ, որոնք չեն վերադասակարգվի որպես շահույթ կամ վնաս</i>				
Փոխանակումից առաջացող փոխարժեքային տարբերություններ	-	5,044,965	-	5,044,965
Ընդամենը այլ ֆինանսական արդյունք	-	5,044,965	-	5,044,965
Ընդամենը համապարփակ ֆինանսական արդյունք տարվա համար	-	5,044,965	24,161,549	29,206,514
Գործառնություններ սեփականատերերի հետ՝ գրանցված ուղղակիորեն սեփական կապիտալում				
Հայտարարված շահաբաժիններ	-	-	(29,000,000)	(29,000,000)
Ընդամենը գործառնություններ սեփականատերերի հետ	-	-	(29,000,000)	(29,000,000)
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2019թ.	320,000	(5,278,118)	30,211,074	25,252,956

* Կազմակերպությունը սկսել է կիրառել ՖՀՄՍ 16-ը 2019թ. հունվարի 1-ից՝ օգտագործելով փոփոխված հետընթաց մոտեցումը (տես Ծանոթագրություն 3):

Սեփական կապիտալում փոփոխությունների մասին հաշվետվությունը պետք է ղիտարկվի ֆինանսական հաշվետվությունների բաղկացուցիչ մասը կազմող ծանոթագրությունների հետ մեկտեղ:

1 Ներածություն

(ա) Կազմակերպչական կառուցվածքը և հիմնական գործունեությունը

«Էքսպորտ Ֆայնենս» ունիվերսալ վարկային կազմակերպություն ՓԲԸ-ն (Կազմակերպություն) հիմնադրվել է 2015թ. օգոստոսի 5-ին: Կազմակերպության հիմնական գործունեությունը վարկերի տրամադրումն է և ֆակտորինգային ծառայությունների մատուցումն է բացառապես ոչ ռեզիդենտ իրավաբանական անձանց: Կազմակերպության գործունեությունը կարգավորվում է ՀՀ կենտրոնական բանկի (ՀՀ ԿԲ) կողմից: Կազմակերպությունն ունի վարկային կազմակերպության լիցենզիա է:

Կազմակերպության իրավաբանական հասցեն է՝ Հայաստանի Հանրապետություն, Երևան 0009, Տերյանի փ. 69:

Կազմակերպության միայն սեփականատերը «Արմհոլդինգ» ՓԲԸ-ն է: «Արմհոլդինգ» ՓԲԸ-ի բաժնետերերն են՝ Սուրիկ Պողոսյանը (16%), Ռազմիկ Չիթչյանը (10%), Վարդան Վարդանյանը (15%), Սերգեյ Մանուկյանը (15%), Գոռ Բարոյանը (10%), Հովհաննես Գասպարյանը (10%) և Սերգեյ Ադոնիև (24%): Կազմակերպությունը չունի վերջնական վերահսկող կողմ: Կապակցված կողմերի հետ գործարքների մանրամասները ներկայացված են Ծանոթագրություն 16-ում:

(բ) Գործարար միջավայր

Կազմակերպությունը գտվում է Հայաստանում և իր գործունեությունն իրականացնում է հիմնականում Ռուսաստանի Դաշնությունում: Հետևաբար, Կազմակերպության գործունեության վրա ազդեցություն են ունենում Հայաստանի և Ռուսաստանի Դաշնության տնտեսությունը և ֆինանսական շուկան, որոնց բնորոշ են զարգացող շուկայի հատկանիշներ: Իրավական, հարկային և օրենսդրական համակարգերը շարունակում են զարգանալ, սակայն կարող են ունենալ տարբեր մեկնաբանություններ և ենթակա են հաճախակի փոփոխությունների, ինչը, այլ իրավական ու ֆինանսական խոչընդոտների հետ մեկտեղ, լրացուցիչ բարդություններ է ստեղծում Հայաստանում և Ռուսաստանի Դաշնությունում գործող կազմակերպությունների համար:

2014թ-ից Ամերիկայի Միացյալ Նահանգները, Եվրոպական միությունը և որոշ այլ երկրներ կիրառել և ընդլայնել են տնտեսական պատժամիջոցներ Ռուսաստանի մի շարք ֆիզիկական և իրավաբանական անձանց նկատմամբ: Պատժամիջոցների կիրառումը հանգեցրել է տնտեսական անորոշության մեծացմանը, այդ թվում՝ զգալի տատանումների կապիտալի շուկաներում, ռուսական ռուբլու արժեզրկմանը, տեղական և արտասահմանյան ուղղակի ներդրումների ներհոսքի կրճատմանը և ֆինանսավորման աղբյուրների հասանելիության զգալի նվազմանը: Մասնավորապես, որոշ ռուսական կազմակերպություններ կարող են ունենալ դժվարություններ միջազգային բորսա և պարտքային կապիտալի շուկա մուտք գործելու հնարավորություն ստանալիս, որի արդյունքում նրանց կախվածությունը պետությունից կարող է մեծանալ: Դժվար է որոշել արդեն իսկ կիրառվող և հնարավոր լրացուցիչ պատժամիջոցների հետևանքները երկարաժամկետ կտրվածքով:

Ֆինանսական հաշվետվություններն արտացոլում են Կազմակերպության գործունեության և ֆինանսական վիճակի վրա Հայաստանի և Ռուսաստանի գործարար միջավայրի ազդեցության ղեկավարության գնահատականը: Ապագա գործարար միջավայրը կարող է տարբերվել ղեկավարության գնահատականից:

2 Հաշվապահական հաշվառման հիմունքներ

(ա) Համապատասխանության մասին հայտարարություն

Ներկայացված ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստվել են Ֆինանսական հաշվետվությունների միջազգային ստանդարտների (ՖՀՄՍ) պահանջների համաձայն:

Այս ֆինանսական հաշվետվություններն իրենցից ներկայացնում են Կազմակերպության տարեկան ֆինանսական հաշվետվությունների առաջին փաթեթը, որտեղ կիրառվել են ՖՀՄՍ 16 «Լարձակալություններ» պահանջները: Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության նշանակալի մասերի համապատասխան փոփոխությունները ներկայացված են Ծանոթագրություն 3-ում:

(բ) Չափման հիմունքները

Ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստվել են սկզբնական արժեքի հիմունքով, բացառությամբ իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքների, որոնք հաշվառվում են իրական արժեքով:

(գ) Ֆունկցիոնալ և ներկայացման արժույթ

Կազմակերպության ֆունկցիոնալ արժույթը ռուսական ռուբլին է, որը, լինելով Ռուսաստանի Դաշնության ազգային արժույթը, արտացոլում է Կազմակերպության գործունեության հիմքում ընկած իրադարձությունների և հանգամանքների տնտեսական էությունը:

Այս ֆինանսական հաշվետվությունների նպատակների համար ղեկավարությունը որոշել է որպես ներկայացման արժույթ օգտագործել ՀՀ դրամը (դրամ):

Ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում ներառված ակտիվները և պարտավորությունները դրամի փոխանակելու համար կիրառվում է հաշվետու ամսաթվի դրությամբ գործող փոխանակման փոխարժեքը: Եկամուտների, ծախսերի և սեփական կապիտալի բոլոր հոդվածները փոխանակվում են գործարքների ամսաթվերի դրությամբ գործող փոխանակման փոխարժեքներով: Փոխանակման արդյունքում առաջացող տարբերությունները գրանցվում են կուտակված փոխարժեքային տարբերությունների պահուստում:

Ֆինանսական տեղեկատվությունը ներկայացված է դրամով՝ հազարների ճշտությամբ:

Ռուսական ռուբլով արտահայտված գումարների ցանկացած փոխարկումը դրամի չափեր է դիտվի որպես հաստատում առ այն, որ ռուսական ռուբլով արտահայտված գումարները կարող էին, կարող են տվյալ պահին կամ ապագայում փոխարկվել դրամի նշված կամ որևէ այլ փոխարժեքով:

(դ) Գնահատումների և դատողությունների օգտագործում

Այս ֆինանսական հաշվետվությունները ՖՀՄՍ-ների պահանջներին համապատասխան պատրաստելու համար ղեկավարությունը կատարել է մի շարք դատողություններ, գնահատումներ և ենթադրություններ, որոնք ազդեցություն ունեն հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության կիրառման, ինչպես նաև ակտիվների, պարտավորությունների, եկամտի և ծախսի գծով ներկայացված գումարների վրա: Փաստացի արդյունքները կարող են տարբերվել այդ գնահատումներից:

Գնահատումները և հիմքում ընկած ենթադրությունները շարունակաբար վերանայվում են: Հաշվապահական հաշվառման գնահատումների վերանայումները ճանաչվում են այն ժամանակաշրջանում, որում վերանայվել են, և այն ապագա ժամանակաշրջաններում, որոնց վրա կարող են ազդեցություն ունենալ:

Դատողություններ

Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության կիրառման ժամանակ կատարված դատողությունների վերաբերյալ տեղեկատվությունը, որոնք առավել նշանակալի ազդեցություն ունեն ֆինանսական հաշվետվություններում ճանաչված գումարների վրա, ներկայացված է հետևյալ ծանոթագրությունում.

- չափանիշների սահմանում՝ որոշելու համար, թե արդյոք տեղի է ունեցել ֆինանսական ակտիվի պարտքային ռիսկի նշանակալի աճ սկզբնական ճանաչումից ի վեր – Ծանոթագրություն 4:

Ենթադրություններ և գնահատման անորոշություն

Այն ենթադրությունների և գնահատման անորոշության վերաբերյալ տեղեկատվությունը, որոնց դեպքում առկա է նշանակալի ռիսկ, որ դրանք 2019թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա ընթացքում կարող են հանգեցնել էական ճշգրտումների, ներկայացված է հետևյալ ծանոթագրություններում.

- ֆինանսական գործիքների արժեզրկում. որոշել ելակետային տվյալներն ակնկալվող պարտքային կորստի գնահատման մոդելի համար, այդ թվում՝ ապագայամետ տեղեկատվության ներառումը – Ծանոթագրություն 4 (ե) (iv),
- ֆինանսական ակտիվների և ֆինանսական պարտավորությունների իրական արժեքի գնահատում – Ծանոթագրություն 17:

3 Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության և ներկայացման փոփոխություններ

Կազմակերպությունը սկսել է կիրառել ՖՀՄՍ 16 «Վարձակալություններ» ստանդարտը 2019թ. հունվարի 1-ից:

Կազմակերպությունը կիրառել է ՖՀՄՍ 16-ն օգտագործելով փոփոխված հետընթաց մոտեցումը, համաձայն որի ստանդարտը սկզբնապես կիրառելու կուտակային հետևանքը ճանաչվում է չբաշխված շահույթում 2019թ. հունվարի 1-ի դրությամբ: Համապատասխանաբար, 2018թ. համար ներկայացված համադրելի տեղեկատվությունը չի վերահաշվարկվում, այսինքն՝ այն ներկայացվում է ինչպես նախկինում՝ ՀՀՄՍ 17-ի և համապատասխան մեկնաբանությունների համաձայն:

(ա) Վարձակալության սահմանումը

Նախկինում Կազմակերպությունը պայմանագրի սկզբում որոշում էր, թե արդյոք համաձայնությունը հանդիսանում էր վարձակալության պայմանագիր կամ պարունակում էր վարձակալություն՝ ՖՀՄՄԿ Մեկնաբանություն 4 «Համաձայնություններում վարձակալության առկայության որոշում» համաձայն: Այժմ Կազմակերպությունը գնահատում է, թե արդյոք պայմանագիրը հանդիսանում է վարձակալության պայմանագիր կամ պարունակում է վարձակալություն վարձակալության սահմանման հիման վրա:

ՖՀՄՄ 16-ին անցնելիս Կազմակերպությունը որոշել է օգտվել գործնական բնույթի պարզեցումից, որը թույլ է տալիս չվերանայել վարձակալության գործարքների բացահայտման համար նախկինում իրականացված գնահատման արդյունքները: Կազմակերպությունը ՖՀՄՄ 16-ը կիրառել է միայն այն պայմանագրերի նկատմամբ, որոնք նախկինում որոշակիացվել էին որպես վարձակալության պայմանագրեր: Պայմանագրերը, որոնք չէին որոշակիացվել որպես վարձակալության պայմանագրեր ՀՀՄՄ 17-ի և ՖՀՄՄԿ Մեկնաբանություն 4-ի համաձայն, չեն վերագնահատվել ՖՀՄՄ 16-ի պահանջներին համապատասխանող վարձակալություն բացահայտելու համար: Այդ իսկ պատճառով, ՖՀՄՄ 16-ի վարձակալության սահմանումը կիրառվել է միայն այն պայմանագրերի նկատմամբ, որոնք կնքվել կամ փոփոխվել են 2019թ. հունվարի 1-ին կամ հետո:

(բ) Կազմակերպությունը՝ որպես վարձակալ

Կազմակերպությունը վարձակալում է գույք վարչական նպատակների համար: Նախկինում Կազմակերպությունը վարձակալության պայմանագրերը դասակարգում էր որպես գործառնական վարձակալություն ելնելով իր գնահատումից, թե արդյոք վարձակալության դեպքում Կազմակերպությանն են փոխանցվում են հիմքում ընկած ակտիվի սեփականության հետ կապված ըստ էության բոլոր ռիսկերն ու հատույցները:

Կազմակերպությունը որոշել է օգտվել գործնական բնույթի պարզեցումից կարճաժամկետ վարձակալությունների համար, որոնց մինչև պայմանագրի ավարտը մնացած ժամկետը կազմում է 12 ամիս 2019թ. հունվարի 1-ի դրությամբ և 2019թ-ին կնքված նոր պայմանագրերի համար, որոնց պայմանագրով նախատեսված վարձակալության ժամկետը կազմում է մինչև 12 ամիս, վարձալակության բոլոր պորտֆելների համար:

(գ) Կազմակերպությունը՝ որպես վարձատու

ՖՀՄՄ 16-ին անցնելիս Կազմակերպությունից չի պահանջվում կատարել ճշգրտումներ այն վարձակալությունների գծով, որոնց շրջանակում այն հանդես է գալիս որպես վարձատու: Կազմակերպությունը չունի ենթավարձակալություններ կամ պայմանագրեր, որոնց շրջանակում այն հանդես է գալիս որպես վարձատու:

(դ) Ազդեցությունը ֆինանսական հաշվետվությունների վրա

ՖՀՄՄ 16-ի կիրառումն ազդեցություն չի ունեցել Կազմակերպության ֆինանսական հաշվետվությունների վրա:

4 Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության նշանակալի մասեր

Ստորև բերվող հաշվապահական հաշվառման քաղաքականությունը հետևողականորեն կիրառվել է Կազմակերպության կողմից այս ֆինանսական հաշվետվություններում ներկայացված բոլոր ժամանակաշրջանների համար:

(ա) Արտարժույթ

Արտարժույթով գործառնությունները վերահաշվարկվում են ռուսական ռուբլու գործառնության ամսաթվի փոխարժեքով:

Հաշվետու ամսաթվի դրությամբ արտարժույթով դրամային ակտիվները և պարտավորությունները վերահաշվարկվում են ֆունկցիոնալ արժույթի այդ օրվա փոխարժեքով: Դրամային հոդվածների հետ կապված արտարժույթով գործառնությունների գծով օգուտը կամ վնասն իրենից ներկայացնում է տարբերություն ժամանակաշրջանի սկզբի դրությամբ ֆունկցիոնալ արժույթով արտահայտված, ժամանակաշրջանի համար արդյունավետ տոկոսադրույքով հաշվարկված տոկոսների ու վճարումների մասով ճշգրտված անորտիզացված արժեքի և հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջի դրությամբ գործող փոխարժեքով վերահաշվարկված ֆունկցիոնալ արժույթով արտահայտված անորտիզացված արժեքի միջև:

Իրական արժեքով չափվող արտարժույթով ոչ դրամային ակտիվները և պարտավորությունները վերահաշվարկվում են ֆունկցիոնալ արժույթի իրական արժեքի որոշման ամսաթվի փոխարժեքով: Սկզբնական արժեքով չափվող արտարժույթով ոչ դրամային հոդվածները վերահաշվարկվում են գործառնության ամսաթվի փոխարժեքով:

(բ) Տոկոսներ

Արդյունավետ տոկոսադրույք

Տոկոսային եկամուտը և ծախսը ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում՝ կիրառելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը: Արդյունավետ տոկոսադրույքն այն դրույքն է, որը ֆինանսական գործիքի ակնկալվող ժամկետի համար գնահատված ապագա դրամական վճարումները կամ մուտքերը զեղչում է ճիշտ մինչև՝

- ֆինանսական ակտիվի համախառն հաշվեկշռային արժեք կամ
- ֆինանսական պարտավորության անորտիզացված արժեք:

Ֆինանսական գործիքների, բացառությամբ ձեռք բերված կամ սկզբնավորված պարտքային առումով արժեզրկված ակտիվների, արդյունավետ տոկոսադրույքը հաշվարկելիս Կազմակերպությունը գնահատում է ապագա դրամական հոսքերը՝ դիտարկելով ֆինանսական գործիքի բոլոր պայմանագրային պայմանները, սակայն առանց հաշվի առնելու ակնկալվող պարտքային կորուստները: Ձեռք բերված կամ սկզբնավորված պարտքային առումով արժեզրկված ֆինանսական ակտիվների համար հաշվարկվում է պարտքային ռիսկով ճշգրտված արդյունավետ տոկոսադրույք՝ կիրառելով գնահատված ապագա դրամական հոսքերը՝ ներառյալ ակնկալվող պարտքային կորուստները:

Արդյունավետ տոկոսադրույքի հաշվարկը ներառում է գործարքի գծով ծախսումները և վճարված կամ ստացված բոլոր միջնորդավճարները և գումարները, որոնք կազմում են արդյունավետ տոկոսադրույքի անբաժանելի մասը: Գործարքի գծով ծախսումները ներառում են այն լրացուցիչ ծախսումները, որոնք ուղղակիորեն վերագրելի են ֆինանսական ակտիվի կամ ֆինանսական պարտավորության ձեռքբերմանը կամ թողարկմանը:

Ամորտիզացված արժեք և համախառն հաշվեկշռային արժեք

Ֆինանսական ակտիվի կամ ֆինանսական պարտավորության ամորտիզացված արժեքն այն գումարն է, որով ֆինանսական ակտիվը կամ ֆինանսական պարտավորությունը չափվում է սկզբնական ճանաչման պահին՝ հանած մայր գումարի վճարումները, գումարած կամ հանած արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդով հաշվարկված սկզբնական և մարման ենթակա գումարների միջև տարբերության կուտակային ամորտիզացիան և, ֆինանսական ակտիվների համար՝ ճշգրտված ակնկալվող պարտաքային կորուստների գծով պահուստով:

Ամորտիզացված արժեքով չափվող ֆինանսական ակտիվի համախառն հաշվեկշռային արժեքը ֆինանսական ակտիվի ամորտիզացված արժեքն է նախքան ակնկալվող պարտքային կորուստների պահուստի գծով ճշգրտումը:

Տոկոսային եկամտի և ծախսի հաշվարկ

Ֆինանսական ակտիվի կամ ֆինանսական պարտավորության արդյունավետ տոկոսադրույքը հաշվարկվում է ֆինանսական ակտիվի կամ ֆինանսական պարտավորության սկզբնական ճանաչման պահին: Տոկոսային եկամուտը և ծախսը հաշվարկելիս արդյունավետ տոկոսադրույքը կիրառվում է ակտիվի համախառն հաշվեկշռային արժեքի նկատմամբ (եթե ակտիվը պարտքային առումով արժեզրկված չէ) կամ պարտավորության ամորտիզացված արժեքի նկատմամբ: Արդյունավետ տոկոսադրույքը վերանայվում է լողացող դրույքով գործիքների դրամական հոսքերի պարբերական վերագնահատման արդյունքում՝ շուկայական դրույքների փոփոխություններն արտացոլելու նպատակով: Արդյունավետ տոկոսադրույքը վերանայվում է նաև իրական արժեքի հեջավորման հետ կապված ճշգրտումների մասով այն ամսաթվի դրությամբ, երբ սկսվում է հեջի գծով ճշգրտման ամորտիզացիայի հաշվարկը:

Այնուամենայնիվ, սկզբնական ճանաչումից հետո պարտքային առումով արժեզրկված դարձած ֆինանսական ակտիվների համար տոկոսային եկամուտը հաշվարկվում է կիրառելով արդյունավետ տոկոսադրույքը ֆինանսական ակտիվի ամորտիզացված արժեքի նկատմամբ: Եթե ակտիվն այլևս չի համարվում պարտքային առումով արժեզրկված, տոկոսային եկամտի հաշվարկը կրկին իրականացվում է համախառն հաշվեկշռային արժեքի նկատմամբ:

Սկզբնական ճանաչման պահին պարտքային առումով արժեզրկված ֆինանսական ակտիվների համար տոկոսային եկամուտը հաշվարկվում է կիրառելով պարտքային ռիսկով ճշգրտված արդյունավետ տոկոսադրույքն ակտիվի ամորտիզացված արժեքի նկատմամբ: Տոկոսային եկամտի հաշվարկը չի իրականացվում համախառն հաշվեկշռային արժեքի նկատմամբ, նույնիսկ եթե ակտիվի պարտքային ռիսկը նվազում է:

Տեղեկատվությունն այն մասին, թե որ դեպքերում են ֆինանսական ակտիվները համարվում պարտքային առումով արժեզրկված, ներկայացված է Ծանոթագրություն 4 (ե) (iv) կետում:

Ներկայացում

Շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի մասին հաշվետվությունում ներկայացված արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդով հաշվարկված տոկոսային եկամուտը ներառում է ամորտիզացված արժեքով չափվող ֆինանսական ակտիվների գծով տոկոսները:

Շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի մասին հաշվետվությունում ներկայացված տոկոսային ծախսը ներառում է ամորտիզացված արժեքով չափվող ֆինանսական պարտավորությունների գծով տոկոսային ծախսը:

(գ) Վճարներ և միջնորդավճարներ

Վճարների և միջնորդավճարների տեսքով եկամուտը և ծախսերը, որոնք կազմում են ֆինանսական ակտիվի կամ ֆինանսական պարտավորության արդյունավետ տոկոսադրույքի անբաժանելի մասը, ներառվում են արդյունավետ տոկոսադրույքի հաշվարկում (տես Ծանոթագրություն 4 (բ)):

Վճարների և միջնորդավճարների տեսքով այլ եկամուտը, ներառյալ հաշիվների սպասարկման վճարները, ներդրումների կառավարման վճարները, վաճառքների գծով միջնորդավճարները, տեղաբաշխման գծով միջնորդավճարները և վարկի սինդիկացման միջնորդավճարները, ճանաչվում են համապատասխան ծառայությունը մատուցելիս: Եթե չի ակնկալվում, որ փոխատվության հանձնառությունը կհանգեցնի վարկի տրամադրմանը, ապա համապատասխան փոխատվության հանձնառության գծով վճարը ճանաչվում է գծային մեթոդով՝ հանձնառության ժամկետի ընթացքում:

Հաճախորդի հետ պայմանագիրը, որի արդյունքում Կազմակերպության ֆինանսական հաշվետվություններում ճանաչվում է ֆինանսական գործիք, կարող է մասնակիորեն գտնվել ՖՀՄՍ 9-ի գործողության ոլորտում և մասնակիորեն՝ ՖՀՄՍ 15-ի գործողության ոլորտում: Նման դեպքերում Կազմակերպությունը նախ կիրառում է ՖՀՄՍ 9-ը՝ առանձնացնելու և չափելու համար պայմանագրի այն մասը, որը գտնվում է ՖՀՄՍ 9-ի գործողության ոլորտում, այնուհետև կիրառում է ՖՀՄՍ 15-ը՝ պայմանագրի մնացած մասի համար:

Վճարների և միջնորդավճարների տեսքով այլ ծախսերը հիմնականում վերաբերում են գործարքների գծով վճարներին և սպասարկման վճարներին, որոնք ծախսագրվում են ծառայությունը ստանալիս:

(դ) Հարկում

Շահութահարկը բաղկացած է ընթացիկ և հետաձգված հարկերից: Շահութահարկը ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում, բացառությամբ այն մասի, որը վերաբերում է այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի հողվածներին կամ ուղղակիորեն սեփական կապիտալում ճանաչված բաժնետերերի հետ իրականացված գործառնություններին, որի դեպքում շահութահարկը ճանաչվում է այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքում կամ ուղղակիորեն սեփական կապիտալում:

(i) Ընթացիկ հարկ

Ընթացիկ հարկը տարվա հարկվող շահույթի գծով ակնկալվող վճարման ենթակա հարկի գումարն է, որը հաշվարկվում է՝ կիրառելով հարկերի այն դրույքները, որոնք ուժի մեջ են եղել կամ ըստ էության ուժի մեջ են եղել հաշվետու ամսաթվի դրությամբ, և նախորդ տարիների վճարման ենթակա հարկերի գծով կատարված ճշգրտումները: Ընթացիկ հարկի գծով վճարվելիք գումարները ներառում են նաև շահաբաժինների գծով առաջացող հարկային պարտավորությունները:

(ii) Հետաձգված հարկ

Հետաձգված հարկային ակտիվները և պարտավորությունները ճանաչվում են ֆինանսական հաշվետվությունների նպատակների համար օգտագործվող ակտիվների ու պարտավորությունների հաշվեկշռային արժեքների և հարկային նպատակների համար օգտագործվող գումարների ժամանակավոր տարբերությունների գծով: Հետաձգված հարկային ակտիվներ և պարտավորություններ չեն ճանաչվում ակտիվների կամ պարտավորությունների սկզբնական ճանաչման համար, որն ազդեցություն չունի հաշվապահական կամ հարկվող շահույթի կամ վնասի վրա:

Հետաձգված հարկային ակտիվները և պարտավորությունները չափվում են կիրառելով հարկերի այն դրույքները, որոնք ակնկալվում է, որ կկիրառվեն ժամանակավոր տարբերությունների նկատմամբ վերջիններս հակադարձելիս՝ հինք ընդունելով այն օրենքների դրույքները, որոնք ուժի մեջ են եղել կամ ըստ էության ուժի մեջ են եղել հաշվետու ամսաթվի դրությամբ:

Հետաձգված հարկային ակտիվների և պարտավորությունների չափումն արտացոլում է այն հարկային հետևանքները, որոնք կարող են առաջանալ, եթե Կազմակերպությունը կիրառի այն մոտեցումը, որով ակնկալում է վերականգնել կամ մարել իր ակտիվների և պարտավորությունների հաշվեկշռային արժեքը հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջում:

Հետաձգված հարկային ակտիվները և պարտավորությունները հաշվանցվում են, եթե Կազմակերպությունն ունի ընթացիկ հարկային ակտիվներն ընթացիկ հարկային պարտավորությունների դիմաց հաշվանցելու իրավաբանորեն ամրագրված իրավունք և հետաձգված հարկային ակտիվներն ու հետաձգված հարկային պարտավորությունները վերաբերում են շահութահարկին, որը զանձվում է նույն հարկային մարմնի կողմից նույն հարկատուից կամ տարբեր հարկատուներից, սակայն Կազմակերպությունը մտադիր է հարկային պարտավորությունները մարել և հարկային ակտիվներն իրացնել գուտ հիմունքով կամ միաժամանակ իրացնել հարկային ակտիվները և մարել հարկային պարտավորությունները:

Հետաձգված հարկային ակտիվները ճանաչվում են միայն այն չափով, որքանով հավանական է, որ առկա կլինի ապագա հարկվող շահույթ, որի դիմաց կարող են օգտագործվել ժամանակավոր տարբերությունները, չօգտագործված հարկային վնասները և արտոնությունները: Հետաձգված հարկային ակտիվները նվազեցվում են այնքանով, որքանով առկա կլինի հարկվող շահույթ, որի դիմաց կարող են օգտագործվել նվազեցվող ժամանակավոր տարբերությունները:

(ե) Ֆինանսական գործիքներ

(i) Դասակարգում

Սկզբնական ճանաչման պահին ֆինանսական ակտիվը դասակարգում է որպես ամորտիզացված արժեքով չափվող, իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի միջոցով չափվող կամ իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող:

Ֆինանսական ակտիվը չափվում է ամորտիզացված արժեքով, եթե այն բավարարում է ստորև ներկայացված երկու պայմանները և նախորոշված չէ որպես իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող.

- ակտիվը պահվում է այնպիսի բիզնես մոդելի շրջանակում, որի նպատակն է պահել ակտիվը պայմանագրային դրամական հոսքեր հավաքելու համար և
- ֆինանսական ակտիվի պայմանագրային պայմանները որոշակի ամսաթվերին առաջացնում են դրամական հոսքեր, որոնք միայն մայր գումարի և չմարված մայր գումարի գծով հաշվարկված տոկոսների վճարումներ են:

Մյուս բոլոր ֆինանսական ակտիվները դասակարգվում են որպես իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող:

Բացի այդ, սկզբնական ճանաչման պահին Կազմակերպությունը կարող է անշրջելիորեն նախորոշել ֆինանսական ակտիվը, որն այլպես բավարարում է ամորտիզացված արժեքով կամ իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի միջոցով չափվելու պահանջները, որպես իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող, եթե դա կվերացնի կամ էականորեն կնվազեցնի հաշվառման անհամապատասխանությունը, որը հակառակ դեպքում կառաջանար:

Բիզնես մոդելի գնահատում

Կազմակերպությունը պորտֆելի մակարդակով գնահատում է այն բիզնես մոդելի նպատակը, որի շրջանակում պահվում է ակտիվը, քանի որ այս գնահատումը լավագույնս արտացոլում է գործունեությունը կառավարելու և ղեկավարությանը տեղեկատվություն տրամադրելու եղանակը: Այդ դեպքում դիտարկվում է հետևյալ տեղեկատվությունը.

- պորտֆելի համար սահմանված քաղաքականությունը և նպատակները և այդ քաղաքականության աշխատանքը գործնականում: Մասնավորապես, արդյոք ղեկավարության ռազմավարության նպատակն է ապահովել պայմանագրով նախատեսված տոկոսային եկամտի ստացումը, ապահովել տոկոսային որոշակի եկամտաբերության մակարդակը, համապատասխանեցնել ֆինանսական ակտիվների ժամկետներն այն պարտավորությունների ժամկետներին, որոնք ֆինանսավորում են այդ ակտիվներով, կամ իրացնել դրամական հոսքերն ակտիվների վաճառքի միջոցով:
- ինչպես է գնահատվում պորտֆելի կատարողականը և ինչպես է այդ տեղեկատվությունը հաղորդվում Կազմակերպության ղեկավարությանը:
- բիզնես մոդելի (և այդ բիզնես մոդելում պահվող ֆինանսական ակտիվների) վրա ազդող ռիսկերը և այդ ռիսկերի կառավարման եղանակը:
- ինչպես են վարձատրվում բիզնեսի ղեկավարները (օրինակ՝ արդյոք վարձատրությունը հիմնված է կառավարվող ֆինանսական ակտիվների իրական արժեքի, թե՛ հավաքված դրամական հոսքերի վրա):
- նախորդ ժամանակաշրջաններում վաճառքների հաճախականությունը, ծավալը և ժամկետները, այդ վաճառքների պատճառները և ապագա վաճառքների հետ կապված

ակնկալիքները: Այնուամենայնիվ, վաճառքների վերաբերյալ տեղեկատվությունը չի դիտարկվում մեկուսի, այն դիտարկվում է որպես մեկ ընդհանուր վերլուծության մաս առ այն, թե ինչպես են իրագործվում ֆինանսական ակտիվների կառավարման համար Կազմակերպության առաջադրված նպատակները և ինչպես են իրացվում դրամական հոսքերը:

Ֆինանսական ակտիվները, որոնք պահվում են առևտրական նպատակով կամ կառավարվում են և որոնց արդյունքը գնահատվում է իրական արժեքի հիմունքով, չափվում են իրական արժեքով շահույթի կամ վնասի միջոցով, քանի որ չեն պահվում ոչ պայմանագրային դրամական հոսքեր հավաքելու և ոչ էլ՝ թե՛ պայմանագրային դրամական հոսքեր հավաքելու և թե՛ ֆինանսական ակտիվներ վաճառելու համար:

Գնահատում, արդյոք պայմանագրային դրամական հոսքերը միայն մայր գումարի և տոկոսների վճարումներ են

Այս գնահատման նպատակների համար «մայր գումարը» սահմանվում է որպես ֆինանսական ակտիվի իրական արժեքը սկզբնական ճանաչման պահին: «Տոկոսը» սահմանվում է որպես փողի ժամանակային արժեքի և որոշակի ժամանակահատվածում չմարված մայր գումարի հետ կապված պարտքային ռիսկի և փոխատվության հետ առնչվող այլ հիմնական ռիսկերի ու ծախսերի (օրինակ՝ իրացվելիության ռիսկի և վարչական ծախսերի) համար հատուցում և ներառում է շահույթի մարժան:

Գնահատելու համար, թե արդյոք պայմանագրային դրամական հոսքերը միայն մայր գումարի և տոկոսների վճարումներ են, Կազմակերպությունը դիտարկում է գործիքի պայմանագրային պայմանները: Այս դիտարկումը ներառում է այն գնահատումը, արդյոք ֆինանսական ակտիվը պարունակում է այնպիսի պայմանագրային պայման, որը կարող է այնպես փոխել պայմանագրային դրամական հոսքերի ժամկետները կամ գումարը, որ ֆինանսական ակտիվը չբավարարի այս պայմանը: Գնահատումն իրականացնելիս Կազմակերպությունը դիտարկում է հետևյալը.

- պայմանական դեպքերը, որոնք կարող են փոխել դրամական հոսքերի գումարը և ժամկետները,
- լծակավորման հատկանիշը,
- վաղաժամ մարման և ժամկետի երկարաձգման պայմանները,
- պայմանները, որոնք սահմանափակում են Կազմակերպության պահանջը որոշակի ակտիվներից առաջացող դրամական հոսքերով (օրինակ՝ առանց ռեգրեսի իրավունքի ակտիվների գծով պայմանավորվածությունների), և
- հատկանիշները, որոնք փոփոխում են փողի ժամանակային արժեքի համար հատուցումը, օրինակ՝ տոկոսադրույքների պարբերաբար վերասահմանումը:

Վերադասակարգում

Ֆինանսական ակտիվները չեն վերադասակարգվում սկզբնական ճանաչումից հետո, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ Կազմակերպությունը փոխում է ֆինանսական ակտիվների կառավարման իր բիզնես մոդելը:

Ֆինանսական պարտավորություններ

Կազմակերպությունն իր ֆինանսական պարտավորությունները, բացառությամբ ֆինանսական երաշխավորությունների և փոխատվության հանձնառությունների, դասակարգում է ամորտիզացված արժեքով չափվող կամ իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական պարտավորությունների դասին:

Վերադասակարգում

Ֆինանսական պարտավորությունները չեն վերադասակարգվում սկզբնական ճանաչումից հետո:

(ii) Ապաճանաչում

Ֆինանսական ակտիվներ

Կազմակերպությունն ապաճանաչում է ֆինանսական ակտիվն այն դեպքում, երբ ֆինանսական ակտիվից առաջացող դրամական հոսքերի նկատմամբ պայմանագրային իրավունքները կորցնում են իրենց ուժը, կամ երբ փոխանցում է դրամական հոսքեր ստանալու իրավունքներն այնպիսի գործարքում, որում փոխանցվում են ֆինանսական ակտիվի սեփականության հետ կապված, ըստ էության, բոլոր ռիսկերն ու հատույցները, կամ որում Կազմակերպությունը ոչ փոխանցում, ոչ էլ պահպանում է սեփականության հետ կապված, ըստ էության, բոլոր ռիսկերն և հատույցները և չի պահպանում ֆինանսական ակտիվի նկատմամբ հսկողությունը:

Ֆինանսական ակտիվն ապաճանաչելիս ակտիվի հաշվեկշռային արժեքի (կամ ապաճանաչված մասի վրա բաշխված հաշվեկշռային արժեքի) և (i) ստացված հատուցման (ներառյալ ձեռք բերված որևէ նոր ակտիվ՝ հանած ստանձնած որևէ նոր պարտավորություն) և (ii) այլ համապարփակ արդյունքում ճանաչված կուտակային օգուտի կամ կորստի գումարի տարբերությունը ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում:

Ֆինանսական պարտավորություններ

Կազմակերպությունն ապաճանաչում է ֆինանսական պարտավորությունն այն դեպքում, երբ իր պայմանագրային պարտականությունները կատարվում են, կամ չեղյալ են համարվում, կամ ուժը կորցնում են:

(iii) Հաշվանցում

Ֆինանսական ակտիվները և պարտավորությունները հաշվանցվում են և ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում ներկայացվում է գուտ գումարը միայն այն դեպքում, երբ Կազմակերպությունը տվյալ պահին ունի գումարները հաշվանցելու իրագործելի իրավաբանորեն ամրագրված իրավունք և մտադիր է կամ հաշվարկն իրականացնել գուտ հիմունքով, կամ իրացնել ակտիվը և մարել պարտավորությունը միաժամանակ: Կազմակերպությունն ունի ներկա պահին հաշվանցում կատարելու իրավաբանորեն ամրագրված իրավունք, եթե այդ իրավունքը կախված չէ ապագա դեպքերից և իրագործելի է թե՛ բնականոն գործունեության և թե՛ Կազմակերպության և բոլոր պայմանագրային կողմերի կողմից պարտականությունների չկատարման, վերջիններիս լուծարման կամ սնանկության դեպքում:

(iv) Ֆինանսական ակտիվների և ֆինանսական պարտավորությունների փոփոխում

Ֆինանսական ակտիվներ

Եթե ֆինանսական ակտիվի պայմանները փոփոխվում են, Կազմակերպությունը գնահատում է, արդյոք փոփոխված ակտիվի դրամական հոսքերը նշանակալիորեն տարբեր են: Եթե դրամական հոսքերը նշանակալիորեն տարբեր են («նշանակալի փոփոխություն»), ապա սկզբնական ֆինանսական ակտիվի դրամական հոսքերի նկատմամբ պայմանագրային իրավունքները համարվում են ուժը կորցրած: Այս դեպքում սկզբնական

ֆինանսական ակտիվն ապաճանաչվում է և ճանաչվում է նոր ֆինանսական ակտիվ իրական արժեքով՝ գումարած պայմաններին համապատասխանող գործարքի գծով ծախսումները: Որպես փոփոխության մաս ստացված վճարները հաշվառվում են հետևյալ կերպ.

- վճարները, որոնք դիտարկվում են նոր ակտիվի իրական արժեքը որոշելիս, և վճարները, որոնք իրենցից ներկայացվում են պայմաններին համապատասխանող գործարքի գծով ծախսումների հատուցում, ներառվում են ակտիվի սկզբնական չափման մեջ,
- մյուս վճարները ներառվում են շահույթում կամ վնասում՝ որպես ապաճանաչումից օգուտի կամ կորուստի մաս:

Գոյություն ունեցող ֆինանսական ակտիվների կամ ֆինանսական պարտավորությունների դրամական հոսքերի փոփոխությունները չեն դիտարկվում որպես փոփոխություն, եթե բխում են գոյություն ունեցող պայմանագրային պայմաններից, օրինակ՝ Կազմակերպության կողմից տոկոսադրույքների փոփոխությունը ՀՀ ԿԲ-ի հիմնական տոկոսադրույքի փոփոխությունների արդյունքում, եթե վարկային պայմանագրով Կազմակերպությունն իրավունք ունի կատարել նման փոփոխություն:

Կազմակերպությունն իրականացնում է փոփոխության նշանակալի լինելու քանակական և որակական գնահատում, այսինքն, գնահատում է, արդյոք սկզբնական ֆինանսական ակտիվի դրամական հոսքերը նշանակալիորեն տարբերվում են փոփոխված կամ փոխարինված ֆինանսական ակտիվի դրամական հոսքերից: Կազմակերպությունը գնահատում է փոփոխության նշանակալի լինելը դիտարկելով քանակական և որակական գործոնները հետևյալ հերթականությամբ՝ որակական գործոններ, քանակական գործոններ, որակական և քանակական գործոնների համատեղ ազդեցություն: Եթե դրամական հոսքերը նշանակալիորեն տարբեր են, ապա սկզբնական ֆինանսական ակտիվի դրամական հոսքերի նկատմամբ պայմանագրային իրավունքները համարվում են ուժը կորցրած: Այս գնահատումն իրականացնելիս Կազմակերպությունը կիրառում է ֆինանսական պարտավորությունների ապաճանաչման համար օգտագործված ուղեցույցին նմանատիպ ուղեցույց:

Կազմակերպությունը եզրահանգում է, որ փոփոխությունը նշանակալի է հետևյալ որակական գործոնների հիման վրա.

- ֆինանսական ակտիվի արժույթի փոփոխություն,
- ֆինանսական ակտիվի պայմանների այնպիսի փոփոխություն, որը հանգեցնում է միայն մայր գումարի և չմարված մայր գումարի գծով հաշվարկված տոկոսների վճարումներ հանդիսանալու չափանիշի հետ անհամապատասխանությանը:

Եթե դրամական հոսքերի փոփոխությունը պայմանավորված է փոխառուի ֆինանսական դժվարություններով, ապա որպես կանոն փոփոխության նպատակն է առավելագույն չափով հետ ստանալ ակտիվը պայմանագրի սկզբնական պայմաններով, այլ ոչ՝ սկզբնավորել նոր ակտիվ նշանակալիորեն տարբեր պայմաններով: Եթե Կազմակերպությունը մտադիր է այնպես փոփոխել ֆինանսական ակտիվը, որպեսզի ներվեն դրամական հոսքերը, ապա այն նախ դիտարկում է, արդյոք ակտիվի մի մասը պետք է դուրսգրվի նախքան փոփոխությունը կատարելը (տես ստորև դուրսգրման քաղաքականություն): Այս մոտեցումն ազդում է քանակական գնահատման արդյունքի վրա և նշանակում է, որ ապաճանաչման չափանիշները միշտ չէ որ բավարարվում են նման դեպքերում: Կազմակերպությունն իրականացնում է նաև որակական գնահատում գնահատելու համար փոփոխության նշանակալի լինելը:

Եթե ամորտիզացված արժեքով կամ իրական արժեքով՝ այլ ֆինանսական արդյունքի միջոցով չափվող ֆինանսական ակտիվի փոփոխությունը չի հանգեցնում ֆինանսական ակտիվի ապաճանաչմանը, Կազմակերպությունը նախ վերահաշվարկում է ֆինանսական ակտիվի համախառն հաշվեկշռային արժեքը, կիրառելով ակտիվի սկզբնական արդյունավետ տոկոսադրույքը, և արդյունքում առաջացող ճշգրտումը ճանաչում է որպես փոփոխումից օգուտ կամ կորուստ շահույթում կամ վնասում: Լողացող տոկոսադրույքով ֆինանսական ակտիվների համար փոփոխումից օգուտը կամ կորուստը հաշվարկելու համար օգտագործված սկզբնական արդյունավետ տոկոսադրույքը ճշգրտվում է արտացոլելու համար ընթացիկ շուկայական պայմանները փոփոխության պահին: Փոփոխման շրջանակում ցանկացած կրած ծախսում կամ վճար կամ ստացված վճար ճշգրտում է փոփոխված ֆինանսական ակտիվի հաշվեկշռային արժեքը և ամորտիզացվում է փոփոխված ֆինանսական ակտիվի մնացած ժամկետի ընթացքում:

Եթե նման փոփոխությունն իրականացվում է փոխառուի ֆինանսական դժվարությունների պատճառով, ապա օգուտը կամ կորուստը ներկայացվում է արժեզրկումից կորուստների հետ միասին: Մյուս դեպքերում այն ներկայացվում է որպես արդյունավետ տոկոսադրույքով հաշվարկված տոկոսային եկամուտ:

Հաստատուն տոկոսադրույքով վարկերի համար, որոնց դեպքում փոխառուն հնարավորություն ունի վաղաժամ մարել վարկն անվանական արժեքով՝ առանց էական տուգանքի, և ֆակտորինգի գծով դեբիտորական պարտքերի համար Կազմակերպությունը հաշվառում է տոկոսադրույքի փոփոխությունը մինչև ընթացիկ շուկայական տոկոսադրույքի մակարդակը՝ կիրառելով լողացող տոկոսադրույքով ֆինանսական գործիքների համար գործող ուղեցույցը: Սա նշանակում է, որ արդյունավետ տոկոսադրույքը ճշգրտվում է առաջընթաց:

Ֆինանսական պարտավորություններ

Կազմակերպությունն ապաճանաչում է ֆինանսական պարտավորությունը, երբ փոփոխվում են վերջինիս պայմանները և երբ փոփոխված պարտավորության դրամական հոսքերը նշանակալիորեն տարբեր են: Այս դեպքում փոփոխված պայմանների հիման վրա ճանաչվում է նոր ֆինանսական պարտավորություն իրական արժեքով: Մարված ֆինանսական պարտավորության և փոփոխված պայմաններով նոր ֆինանսական պարտավորության հաշվեկշռային արժեքների տարբերությունը ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում: Վճարված հատուցումը ներառում է փոխանցված ոչ ֆինանսական ակտիվները (առկայության դեպքում) և ստանձնած պարտավորությունները, այդ թվում՝ նոր փոփոխված ֆինանսական պարտավորությունը:

Կազմակերպությունն իրականացնում է փոփոխության նշանակալի լինելու քանակական և որակական գնահատում՝ դիտարկելով որակական գործոնները, քանակական գործոնները և որակական և քանակական գործոնների համատեղ ազդեցությունը: Կազմակերպությունը եզրահանգում է, որ փոփոխությունը նշանակալի է հետևյալ որակական գործոնների հիման վրա.

- ֆինանսական պարտավորության արժույթի փոփոխություն,
- գրավի կամ պարտքի որակի բարելավման այլ միջոցների փոփոխություն,
- փոխարկման հնարավորության ներառում,
- ֆինանսական պարտավորության ստորադասության փոփոխություն:

Քանակական գնահատման համար պայմանները նշանակալիորեն տարբեր են, եթե նոր պայմաններով դրամական հոսքերի գեղչված ներկա արժեքը, ներառյալ վճարված վճարները զուտ ստացված վճարներով և գեղչված սկզբնական արդյունավետ տոկոսադրույքով, նվազագույնը 10 տոկոսով տարբերվում է սկզբնական ֆինանսական պարտավորության մնացած դրամական հոսքերի գեղչված ներկա արժեքից:

Եթե ֆինանսական պարտավորության փոփոխությունը չի բավարարում ապահանջման պայմանները, պարտավորության ամորտիզացված արժեքը վերահաշվարկվում է, գեղչելով փոփոխված դրամական հոսքերը սկզբնական արդյունավետ տոկոսադրույքով, և արդյունքում առաջացող օգուտը կամ կորուստը ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում: Լողացող դրույքով ֆինանսական պարտավորությունների համար փոփոխումից օգուտը կամ կորուստը հաշվարկելու համար օգտագործված սկզբնական արդյունավետ տոկոսադրույքը ճշգրտվում է արտացոլելու համար ընթացիկ շուկայական պայմանները փոփոխության պահին: Ցանկացած կրած ծախսում կամ վճար ճշգրտում է փոփոխված ֆինանսական ակտիվի հաշվեկշռային արժեքը և ամորտիզացվում է փոփոխված ֆինանսական ակտիվի մնացորդային ժամանակահատվածում: Ցանկացած կրած ծախսում կամ վճար ճանաչվում է որպես պարտավորության հաշվեկշռային արժեքի ճշգրտում և ամորտիզացվում է փոփոխված ֆինանսական պարտավորության մնացորդային ժամանակահատվածում գործիքի արդյունավետ տոկոսադրույքի վերահաշվարկի միջոցով:

(v) Արժեզրկում

Տես նաև Ծանոթագրություն 5:

Կազմակերպությունը ճանաչում է կորստի պահուստ ակնկալվող պարտքային կորուստների գծով շահույթի կամ վնասի միջոցով իրական արժեքով չափվող հետևյալ ֆինանսական գործիքների համար`

- պարտքային գործիքներ հանդիսացող ֆինանսական ակտիվներ,
- ֆինանսական երաշխավորության պայմանագրեր:

Բաժնային գործիքներում ներդրումների գծով արժեզրկումից կորուստ չի ճանաչվում:

Կազմակերպությունը կորստի պահուստը չափում է ամբողջ ժամկետում ակնկալվող պարտքային կորուստներին հավասար գումարով, բացառությամբ հետևյալ գործիքների, որոնց համար վնասի գծով պահուստը չափվում է 12-ամսյա ակնկալվող պարտքային կորուստներին հավասար գումարով.

- ֆինանսական գործիքներ, որոնք համարվում են ցածր պարտքային ռիսկ ունեցող հաշվետու ասմաթվի դրությամբ և
- այլ ֆինանսական գործիքներ, որոնց գծով պարտքային ռիսկը նշանակալիորեն չի աճել սկզբնական ճանաչումից ի վեր (տես Ծանոթագրություն 5):

12-ամսյա ակնկալվող պարտքային կորուստներն իրենցից ներկայացնում են ակնկալվող պարտքային կորուստների այն մասը, որոնք առաջանում են ֆինանսական գործիքի գծով հաշվետու ասմաթվից հետո 12 ամսում հնարավոր պարտազանցման դեպքերից: Ֆինանսական գործիքները, որոնց գծով ճանաչվում են 12-ամսյա ակնկալվող պարտքային կորուստներ, դիտարկվում են որպես 1-ին փուլի ֆինանսական գործիքներ:

Ամբողջ ժամկետում պարտքային կորուստներն իրենցից ներկայացնում են այն ակնկալվող պարտքային կորուստներ, որոնք առաջանում են բոլոր հնարավոր պարտազանցման դեպքերից ֆինանսական գործիքի ակնկալվող ժամկետի ընթացքում: Ֆինանսական գործիքները, որոնց գծով ճանաչվում են ամբողջ ժամկետում ակնկալվող պարտքային կորուստներ, դիտարկվում են որպես 2-րդ փուլի ֆինանսական գործիքներ:

Ակնկալվող պարտքային կորստների չափում

Ակնկալվող պարտքային կորուստները պարտքային կորուստների հավանականությամբ կշռված գնահատականն են և չափվում է հետևյալ կերպ.

- *Ֆինանսական ակտիվներ, որոնք պարտքային առումով արժեզրկված չեն հաշվետու ամսաթվի դրությամբ.* որպես բոլոր դրամական պակասուրդների ներկա արժեք (դրամական պակասուրդը պայմանագրին համապատասխան Կազմակերպությունը հասանելիք դրամական հոսքերի և Կազմակերպության կողմից ակնկալվող ստացվելիք դրամական հոսքերի միջև տարբերությունն է),
- *Ֆինանսական ակտիվներ, որոնք պարտքային առումով արժեզրկված են հաշվետու ամսաթվի դրությամբ.* որպես համախառն հաշվեկշռային արժեքի և գնահատված ապագա դրամական հոսքերի ներկա արժեքի տարբերություն,
- *Ֆինանսական երաշխավորության պայմանագրեր.* որպես այն ակնկալվող վճարումների ներկա արժեք, որոնք վճարվեն տիրապետողին պարտքային կորուստը հատուցելու համար՝ հանած այն գումարները, որոնք Կազմակերպությունն ակնկալում է հետ ստանալ:

Տես նաև Ծանոթագրություն 5:

Վերանայված պայմաններով ֆինանսական ակտիվներ

Եթե ֆինանսական ակտիվի պայմանները վերաբանակցվում են կամ փոփոխվում են կամ գոյություն ունեցող ֆինանսական ակտիվը փոխարինվում է նորով փոխառուի ֆինանսական դժվարությունների պատճառով, գնահատվում է ֆինանսական ակտիվն ապաճանաչելու անհրաժեշտությունը (տես Ծանոթագրություն 4 (ե) (ii), և ակնկալվող պարտքային կորուստները չափվում են հետևյալ կերպ.

- Եթե ակնկալվող վերանայումը չի հանգեցնում գոյություն ունեցող ակտիվի ապաճանաչմանը, ապա փոփոխված ֆինանսական ակտիվից ակնկալվող դրամական հոսքերը ներառվում են գոյություն ունեցող ակտիվի գծով դրամական պակասուրդի հաշվարկում (տես Ծանոթագրություն 5):
- Եթե ակնկալվող վերանայումը հանգեցնում է գոյություն ունեցող ֆինանսական ակտիվի ապաճանաչմանը, ապա նոր ակտիվի ակնկալվող իրական արժեքը դիտարկվում է որպես գոյություն ունեցող ֆինանսական ակտիվից առաջացող վերջնական դրամական հոսքեր՝ վերջինիս ապաճանաչման ժամանակ: Այս գումարը ներառվում է գոյություն ունեցող ակտիվի գծով դրամական պակասուրդի հաշվարկում, որը զեղչվում է ապաճանաչման ակնկալվող ամսաթվից մինչև հաշվետու ամսաթիվը՝ կիրառելով գոյություն ունեցող ֆինանսական ակտիվի սկզբնական արդյունավետ տոկոսադրույքը:

Պարտքային առումով արժեզրկված ֆինանսական ակտիվներ

Յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ Կազմակերպությունը գնահատում է ամորտիզացված արժեքով չափվող ֆինանսական ակտիվները պարտքային առումով արժեզրկված լինելու տեսանկյունից (որոնք դիտարկում ենք որպես 3-րդ փուլի ֆինանսական ակտիվներ): Ֆինանսական ակտիվը պարտքային առումով արժեզրկված է, եթե տեղի են ունցել մեկ կամ ավելի դեպքեր, որոնք բացասական ազդեցություն ունեն այդ ֆինանսական ակտիվի գնահատված ապագա դրամական հոսքերի վրա:

Ֆինանսական ակտիվի պարտքային առումով արժեզրկված լինելու ապացույցներից են հետևյալ դեպքերի վերաբերյալ դիտելի տվյալները.

- փոխառուի կամ թողարկողի նշանակալի ֆինանսական դժվարությունները,
- պայմանագրի խախտումը, ինչպիսին է պարտագանցումը կամ ժամկետանց դառնալը,
- Կազմակերպության կողմից վարկի, ֆակտորինգի գծով դեբիտորական պարտքի կամ փոխատվության պայմանների այնպիսի վերանայումը, որն Կազմակերպությունն այլ հանգամանքներում չէր դիտարկի,
- հավանականությունը, որ փոխառուն կսնկանա կամ այլ կերպ ֆինանսապես կվերակազմակերպվի, կամ
- արժեթղթի համար գործող շուկայի վերացումը ֆինանսական դժվարությունների պատճառով:

Վարկը կամ ֆակտորինգի գծով դեբիտորական պարտքը, որի պայմանները վերաբանակցվել են փոխառուի վիճակի վատթարացման պատճառով, սովորաբար համարվում է պարտքային առումով արժեզրկված, եթե գոյություն չունի ապացույց, որ պայմանագրային դրամական հոսքերը չստանալու ռիսկը նշանակալիորեն նվազել է և չկան արժեզրկման այլ հայտանիշներ:

Ակնկալվող պարտքային կորուստների գծով պահուստի ներկայացումը ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում

Ակնկալվող պարտքային կորուստների գծով կորստի պահուստը ներկայացվում է ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում հետևյալ կերպ.

- *ամորտիզացված արժեքով չափվող ֆինանսական ակտիվներ*՝ որպես նվազեցում ակտիվների համախառն հաշվեկշռային արժեքից,
- *ֆինանսական երաշխավորության պայմանագրերը*՝ սովորաբար որպես պահուստ:

Դուրսգրումներ

Վարկերը և ֆակտորինգի գծով դեբիտորական պարտքերը դուրս են գրվում (ամբողջությամբ կամ մասնակիորեն), երբ գոյություն չունի ամբողջությամբ վերցրած ֆինանսական ակտիվը կամ դրա մի մասը վերականգնելու ողջամիտ ակնկալիք: Դուրսգրումը սովորաբար իրականացվում է այն դեպքում, երբ Կազմակերպությունը որոշում է, որ փոխառուն չունի այնպիսի ակտիվներ կամ եկամտի աղբյուրներ, որոնցից կարող է ստանալ բավարար դրամական հոսքեր դուրսգրման ենթակա գումարները մարելու համար: Այս գնահատումն իրականացվում է առանձին յուրաքանչյուր ակտիվի համար:

Նախկինում դուրսգրված գումարների փոխհատուցումը ներառվում է «ֆինանսական գործիքների արժեզրկումից կորուստներ» հոդվածում՝ շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի մասին հաշվետվությունում:

Դուրսգրված ֆինանսական ակտիվների գծով կարող են դեռևս կիրառվել պարտքերի գանձման այլ միջոցներ՝ վճարման ենթակա գումարների փոխհատուցման Կազմակերպության ընթացակարգերի հետ համապատասխանություն ապահովելու համար:

Ֆինանսական ակտիվի անբաժանելի մասը չհաղիսացող ֆինանսական երաշխավորության պայմանագրեր

Կազմակերպությունը գնահատում է, թե արդյոք ֆինանսական երաշխավորության պայմանագիրը հանդիսանում է ֆինանսական ակտիվի անբաժանելի տարր, որը հաշվառվում է որպես այդ գործիքի բաղադրիչ, կամ արդյոք այն հանդիսանում է առանձին հաշվառվող պայմանագիր: Այս գնահատումը կատարելիս Կազմակերպությունը դիտարկում է հետևյալ գործոնները.

- արդյոք երաշխավորությունը նախատեսված է պարտքային գործիքի պայմանագրի պայմաններով,
- արդյոք երաշխավորության պայմանագիրը կնքվել է պարտքային գործիքի պայմանագրի հետ նույն ժամանակ և հաշվի առնելով վերջինիս պայմանները և
- արդյոք երաշխավորությունը տրամադրվել է փոխառուի մայր կազմակերպության կամ այն փոխառուի խմբի անդամ հանդիսացող որևէ այլ կազմակերպության կողմից:

Եթե Կազմակերպությունը որոշում է, որ երաշխավորությունը հանդիսանում է ֆինանսական ակտիվի անբաժանելի տարր, ֆինանսական ակտիվի սկզբնական ճանաչման հետ կապված ցանկացած վճարվելիք հավելաճար հաշվառվում է որպես այդ ակտիվի ձեռքբերման գործարքի հետ կախված ծախսում: Պարտքային գործիքի իրական արժեքը և ակնկալվող պարտքային կորուստը չափելիս Կազմակերպությունը հաշվի առնում երաշխավորությանը ապահովվող պաշտպանության ազդեցությունը:

Եթե Կազմակերպությունը որոշում է, որ երաշխավորությունը չի հանդիսանում պարտքային գործիքի անբաժանելի տարր, ապա այն ճանաչում է ակտիվ, որն իրենից ներկայացնում է երաշխավորության հավելավճարի գծով կանխավճար, և պարտքային վնասի դիմաց հատուցում ստանալու իրավունք: Կանխավճարի տեսքով վճարված հավելավճարի գծով ակտիվը ճանաչվում է միայն այն դեպքում, եթե ֆինանսական ակտիվը, որի համար ձեռք է բերվել երաշխավորությունը, արժեզրկված չէ և դրա գծով չի գրանցվել պարտքային ռիսկի նշանակալի աճ երաշխավորությունը ստանալու պահին: Այս ակտիվները ճանաչվում են «այլ ակտիվներ» հոդվածի կազմում: Կազմակերպությունը հատուցման իրավունքի գծով շահույթը կամ վնասը ներակայցնում է շահույթում կամ վնասում՝ «պարտքային ֆինանսական ակտիվների արժեզրկումից կորուստ» հոդվածում:

(գ) Ֆակտորինգի գծով դեբիտորական պարտքեր

Ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում «ֆակտորինգի գծով դեբիտորական պարտքեր» հոդվածը ներառում է ամորտիզացված արժեքով չափվող ֆակտորինգի գծով դեբիտորական պարտքերը (Ծանոթագրություն 4 (ե) (i)), որոնք սկզբնապես չափվում են իրական արժեքով՝ գումարած գործարքի հետ կապված լրացուցիչ ուղղակի ծախսումները, իսկ հետագայում չափվում են ամորտիզացված արժեքով՝ կիրառելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը:

(ե) Հաճախորդներին տրված վարկեր

Ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում «հաճախորդներին տրված վարկեր» հոդվածը ներառում է ամորտիզացված արժեքով չափվող հաճախորդներին տրված վարկերը (տես՝ Ծանոթագրություն 4 (ե) (i)), որոնք սկզբնապես չափվում են իրական արժեքով՝ գումարած գործարքի հետ կապված լրացուցիչ ուղղակի ծախսումները, իսկ հետագայում չափվում են ամորտիզացված արժեքով՝ կիրառելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը:

(ը) Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ

Դրամական միջոցները և դրանց համարժեքները ներառում են բանկային հաշիվները և բարձր իրացվելի ակտիվները, որոնց սկզբնական մարման ժամկետը չի գերազանցում երեք ամիսը, որոնք ենթարկվում են իրական արժեքի փոփոխության ոչ նշանակալի ռիսկի և օգտագործվում են Կազմակերպության կողմից կարճաժամկետ պարտավորվածությունները կառավարելու համար: Դրամական միջոցները և դրանց համարժեքները հաշվառվում են ամորտիզացված արժեքով՝ ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում:

(թ) Ֆինանսական երաշխավորություններ և փոխատվության հանձնառություններ

Ֆինանսական երաշխավորության պայմանագրով Կազմակերպությունից պահանջվում է կատարել սահմանված վճարումներ՝ փոխհատուցելու համար վնասը, որը կրում է այդ պայմանագրի տիրապետողը՝ որոշակի դեբիտորի կողմից պարտքային գործիքի համաձայն վճարումը ժամանակին չկատարելու հետևանքով:

Ֆինանսական երաշխավորությունները սկզբնապես չափվում են իրական արժեքով: Հետագայում դրանք չափվում են ՖՀՄՍ 9-ի համաձայն որոշված կորստի պահուստի գումարի (տես՝ Ծանոթագրություն 4 (ե) (iv)) և սկզբնապես ճանաչված գումարի, և համապատասխան դեպքերում, ՖՀՄՍ 15-ի համաձայն ճանաչված կուտակային եկամտի տարբերության առավելագույն գումարով:

Ֆինանսական երաշխավորությունների գծով առաջացող պարտավորությունները ներառվում են պահուստների կազմում:

(ժ) Բաժնետիրական կապիտալ

(i) Սովորական բաժնետոմսեր

Սովորական բաժնետոմսերը դասակարգվում են որպես սեփական կապիտալ: Սովորական բաժնետոմսերի և բաժնետոմսերի օպցիոնների թողարկմանն ուղղակիորեն վերագրելի լրացուցիչ ծախսերը ճանաչվում են որպես սեփական կապիտալի նվազեցում՝ առանց հարկերի ազդեցության:

(ii) Շահաբաժիններ

Շահաբաժիններ հայտարարելու և վճարելու Կազմակերպության կարողությունը կարգավորվում է Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված կանոնակարգերով:

Սովորական բաժնետոմսերի շահաբաժիններն արտացոլվում են որպես չբաշխված շահույթի բաշխում այն ժամանակահատվածում, երբ հայտարարվում են:

(ի) Հրապարակված, սակայն դեռևս ուժի մեջ չմտած ստանդարտներ

Մի շարք նոր ստանդարտներ գործում են 2019թ. հունվարի 1-ից հետո սկսվող տարեկան ժամանակաշրջանների համար և թույլատրվում է այդ ստանդարտների վաղաժամ կիրառումը: Այնուամենայնիվ, այս ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստելիս Կազմակերպությունը վաղաժամ չի կիրառել նոր կամ փոփոխված ստանդարտները: Ստորև ներկայացված փոփոխված ստանդարտները և մեկնաբանություններն ըստ ակնկալիքների նշանակալի ազդեցություն չեն ունենա Կազմակերպության ֆինանսական հաշվետվությունների վրա:

- Ֆինանսական հաշվետվությունների հայեցակարգային հիմունքներին հղումների փոփոխություններ ՖՀՄՍ ստանդարտներում,
- «Բիզնես» տերմինի սահմանում (ՖՀՄՍ 3-ի փոփոխություններ),
- «Էական» տերմինի սահմանում (ՀՀՄՍ 1-ի և ՀՀՄՍ 8-ի փոփոխություններ),
- ՖՀՄՍ 17 «Ապահովագրության պայմանագրեր»:

5 Ֆինանսական ռիսկի ուսումնասիրություն

Այս ծանոթագրությունում ներկայացված է տեղեկատվություն ֆինանսական ռիսկերին Կազմակերպության ենթարկվածության վերաբերյալ:

Պարտքային ռիսկ – ակնկալվող պարտքային կորստների գումարները

Արժեզրկման գնահատման համար օգտագործվող ելակետային տվյալներ, ենթադրություններ և մեթոդներ

Տես հաշվապահական հաշվառման քաղաքականությունը Ծանոթագրություն 4 (ե) (iv) կետում:

Պարտքային ռիսկի նշանակալի աճ

Որոշելու համար, թե արդյոք ֆինանսական գործիքի գծով պարտագանցման ռիսկը նշանակալիորեն աճել է սկզբնական ճանաչումից ի վեր, Կազմակերպությունը դիտարկում է ողջամիտ և հիմնավորվող տեղեկատվությունը, որը տեղի է և հասանելի առանց անհարկի ծախսումների կամ ջանքերի: Գնահատումը ներառում է քանակական և որակական տվյալները, ինչպես նաև Կազմակերպության անցյալ ժամանակաշրջանների փորձի, վարկային որակի փորձագետների գնահատման և ապագայամետ տեղեկատվության վրա հիմնված վերլուծությունը:

Գնահատման նպատակն է պարզել, թե արդյոք տեղի է ունցել պարտքային ռիսկի նշանակալի աճ՝ համեմատելով հետևյալ ցուցանիշները.

- պարտագանցման հավանականությունն ամբողջ ժամկետի մնացած մասի ընթացքում՝ հաշվետու ամսաթվի դրությամբ,
- պարտագանցման հավանականությունն ամբողջ ժամկետի մնացած մասի ընթացքում ժամանակի տվյալ պահի համար, որը գնահատվել է պարտքային ռիսկին ենթարկվող գործիքի սկզբնական ճանաչման պահին (ճշգրտված վաղաժամ մարումների ակնկալիքների փոփոխությունների մասով՝ կիրառելի լինելու դեպքում):

Կազմակերպությունն օգտագործում է երեք չափանիշ, որոշելու համար, թե արդյոք տեղի է ունցել պարտքային ռիսկի նշանակալի աճ.

- քանակական թեստ՝ հիմք ընդունելով պարտագանցման հավանականության փոփոխությունը, որը գնատվել է ելնելով «S&P» վարկանիշային գործակալությունների վարկանիշների միգրացիայի մատրիցներից,
- որակական ցուցանիշներ և
- ժամկետանցության 30-օրյա սահմանափակիչ:

Պարտքային ռիսկի վարկանշավորման մակարդակներ

Կազմակերպությունը պարտքային ռիսկին ենթարկվող ֆինանսական ակտիվին տալիս է պարտքային ռիսկի վարկանշավորման մակարդակ տարբեր տվյալների հիման վրա, որոնք օգտագործվում են պարտագանգման ռիսկը կանխատեսելու համար, և կիրառելով պարտքային որակի վերաբերյալ փորձագետների դատողությունները: Պարտքային ռիսկի վարկանշավորման մակարդակները սահմանվում են որակական և քանակական գործոնների հիման վրա, որոնք վկայում են պարտագանգման ռիսկի մասին և համընկնում են «S&P» վարկանիշային գործակալության կողմից հրապարակված վարկանշավորման մակարդակներին: Այս գործոնները տարբեր են՝ կախված պարտքային ռիսկին ենթարկվող գործիքի բնույթից և փոխառուի տեսակից:

Պարտքային ռիսկին ենթարկվող յուրաքանչյուր գործիք ստանում է պարտքային ռիսկի վարկանշավորման մակարդակ սկզբնական ճանաչման պահին՝ փոխառուի վերաբերյալ առկա տեղեկատվության հիման վրա: Պարտքային ռիսկին ենթարկվող գործիքները կանոնավոր կերպով հսկվում են, որի արդյունքում գործիքի պարտքային ռիսկի վարկանշավորման մակարդակը կարող է փոփոխվել: Հսկողության համար որպես կանոն օգտագործվում է հետևյալ տեղեկատվությունը.

- Հաճախորդի փաստաթղթերի, օրինակ՝ ֆինանսական հաշվետվությունների, կառավարչական հաշվետվությունների, բյուջեների և կանխատեսումների պարբերական ուսումնասիրության ընթացքում ձեռք բերված տեղեկատվությունը: Ցուցանիշները, որոնց հատուկ ուշադրություն է դարձվում, ներառում են՝ համախառն շահույթը, ֆինանսական լծակավորման ցուցանիշը, պարտքի սպասարկման գործակիցը, համապատասխանությունը կովենանտների, կառավարման որակը, վերադաս դեկավար անձնակազմի փոփոխությունները,
- Վարկանիշային գործակալությունների, մամուլի հոդվածների տվյալները, արտաքին վարկանիշների փոփոխությունների մասին տեղեկատվությունը,
- Փոխառուի քաղաքական, օրենսդրական և տեխնոլոգիական միջավայրի կամ նրա գործունեության փաստացի և ակնկալվող նշանակալի փոփոխությունները:

Պարտագանգման հավանականության ժամկետային կառուցվածքի ստեղծում

Պարտքային ռիսկի վարկանշավորման մակարդակ օգտագործվում են որպես հիմնական ելակետային տվյալներ պարտքային ռիսկին ենթարկվող ֆինանսական գործիքների գծով պարտագանգման հավանականության ժամկետային կառուցվածքը ստեղծելիս: Կազմակերպությունը հավաքում է պարտքային ռիսկին ենթարկվող իր ֆինանսական գործիքների կատարողականի և պարտագանգման վերաբերյալ տեղեկատվությունը, որը վերլուծվում է ըստ փոխառուի տեսակի և գործունեության: Օգտագործվում է արտաքին վարկանիշային գործակալություններից ձեռքբերված տեղեկատվությունը: Կազմակերպությունը սահմանում է պարտագանգման առավելագույն չափը, որը հավասար է այն երկրի պարտագանգման վարկանիշին, որտեղ իր գործունեությունն է իրականացնում պայմանագրային կողմը: Արտաքին վարկանիշ չունեցող պայմանագրային կողմերի համար դիտարկվում է երկրի վարկանիշը, որը նվազեցվում է մինչև չորս կետով՝ կախված պայմանագրային կողմից քանակական և որակական բնութագրերից:

Պարտքային ռիսկի նշանակալի աճի որոշում

Յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ Կազմակերպությունը գնահատում է, թե արդյոք տեղի է ունեցել պարտքային ռիսկի նշանակալի աճ սկզբնական ճանաչումից ի վեր: Պարտքային ռիսկի աճի նշանակալի լինելը որոշելիս դիտարկվում են ֆինանսական գործիքի և փոխառուի բնութագրերը և աշխարհագրական տարածաշրջանը:

Որպես ընդհանուր ցուցանիշ համարվում է, որ տեղի է ունեցել պարտքային ռիսկին ենթարկվող գործիքի պարտքային ռիսկի նշանակալի աճ սկզբնական ճանաչումից ի վեր, եթե Կազմակերպության մոդելավորման քանակական և որակական մեթոդների հիման վրա որոշվում է հետևյալը.

- Փոխառուի պարտքային ռիսկի մակարդակը վատթարացել է 2 նիշով սկզբնական ճանաչումից ի վեր:
- Փոխառում ունի ավելի քան 30 օր ժամկետանց պարտավորություն:
- Փոխառության պայմանների վերանայում փոխառուի անվճարունակության պատճառով, որը չի հանգեցնում պարտազանցման:
- Փոխառում ունի 90 օրից ավել ժամկետանց պարտավորություններ այլ ֆինանսական կազմակերպություններում (անկախ Կազմակերպության նկատմամբ իր պարտականությունների կատարումից):

Կազմակերպությունը պարտքային ռիսկի նշանակալի աճի մասին վկայող սահմանափակիչ է համարում ակտիվի ավելի քան 30 օր ժամկետանցությունը: Ժամկետանց օրերի քանակը որոշվում է հաշվելով օրերն այն առաջին օրվանից, երբ վճարումն ամբողջությամբ չի ստացվել: Վճարում կատարելու ամսաթվերը որոշվում են առանց հաշվի առնելու արտոնյալ ժամանակահատվածը, որը կարող է տրամադրվել փոխառուին:

Եթե գոյություն ունի վկայություն, որ այլևս չկա պարտքային ռիսկի նշանակալի աճ ի համեմատություն սկզբնական ճանաչման, գործիքի գծով կորստի պահուստը կրկին չափվում է 12-ամսյա ակնկալվող պարտքային կորուստների չափով:

Կազմակերպությունը վերահսկում է պարտքային ռիսկի էական աճը որոշելու համար կիրառվող չափանիշների արդյունավետությունը կանոնավոր ստուգումների միջոցով՝ հավաստիանալու համար, որ.

- չափանիշները հնարավորություն են տալիս որոշելու պարտքային ռիսկի նշանակալի աճը նախքան պարտքային ռիսկին ենթարկվող ֆինանսական գործիքի գծով պարտազանցումը,
- չափանիշները չեն համապատասխանում ժամանակի այն պահին, երբ ակտիվը դառնում են ավելի քան 30 օր ժամկետանց,
- պարտքային ռիսկի նշանակալի աճ և պարտազանցում հայտնաբերելու միջև միջին ժամկետը ողջամիտ է համարվում,
- պարտքային ռիսկին ենթարկվող ֆինանսական գործիքները որպես կանոն ուղղակիորեն չեն փոխանցվում այն պորտֆելից, որի գծով պահուստը չափվում է 12-ամսյա ակնկալվող պարտքային կորստներին չափով, պարտքային առումով արժեզրկված ֆինանսական գործիքների պորտֆել և
- չի դիտվում կորստի պահուստի չհիմնավորված փոփոխականություն, երբ պորտֆելից, որի գծով պահուստը չափվում է 12-ամսյա ակնկալվող պարտքային կորստներին չափով (1-ին փուլ), գործիքը փոխանցվում է պորտֆել, որի գծով պահուստը չափվում է ֆինանսական գործիքի ամբողջ ժամկետի ընթացքում (2-րդ փուլ):

Պարտագանցման սահմանում

Կազմակերպությունը համարում է, որ ֆինանսական ակտիվի գծով տեղի է ունեցել պարտագանցում, եթե՝

- հավանական չէ, որ փոխառուն ամբողջությամբ կկատարի Կազմակերպության նկատմամբ ստանձնած իր վարկային պարտավորությունները, եթե Կազմակերպությունը չձեռնարկի այնպիսի գործողություններ, ինչպիսին գրավի իրացումն է (առկայության դեպքում),
- Կազմակերպության նկատմամբ փոխառուի նշանակալի վարկային պարտավորություններից որևէ մեկն ավելի քան 90 օր ժամկետանց է:

Ելակետային տվյալները, որոնք օգտագործվում են ֆինանսական գործիքի գծով պարտագանցման տեղի ունենալը գնահատելու համար, և դրանց նշանակալիությունը կարող են փոփոխվել ժամանակի ընթացքում՝ հանգամանքների փոփոխություններն արտացոլելու համար:

Ապագայամետ տեղեկատվության ներառում

Կազմակերպությունը չի ներառել ապագայամետ տեղեկատվությունը ֆինանսական ակտիվների հետ կապված՝ հիմնականում վերջինների կարճաժամկետ բնույթի պատճառով: Ղեկավարության գնահատմամբ ապագայամետ տեղեկատվությունը ներառելու ազդեցությունն էական չէ:

Փոփոխված ֆինանսական ակտիվներ

Վարկի և ֆակտորինգի գծով դեբիտորական պարտքի պայմանագրային պայմանները կարող են փոփոխվել մի շարք պատճառներից ելնելով, ներառյալ շուկայական պայմանների փոփոխությունը, հաճախորդների պահպանումը և այլ գործոնները, որոնք կապված չեն հաճախորդի վճարունակության ներկայիս կամ հնարավոր վատթարացման հետ: Գոյություն ունեցող վարկը, որի պայմանները փոփոխվել են, կարող է ապաճանաչվել, և վերաբանակցված վարկը կարող է ճանաչվել որպես նոր վարկ իրական արժեքով՝ Ծանոթագրություն 4 (ե) (iii) կետում ներկայացված հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության համաձայն:

Եթե ֆինանսական ակտիվի պայմանները փոփոխվում են, և փոփոխությունը չի հանգեցնում ապաճանաչման, որոշելու համար, թե արդյոք տեղի է ունեցել պարտքային ռիսկի նշանակալի աճ, համեմատվում են՝

- պարտագանցման հավանականությունը ֆինանսական գործիքի գործողության մնացած ժամկետի ընթացքում հաշվետու ամսաթվի դրությամբ՝ ելնելով փոփոխված պայմաններից,
- պարտագանցման հավանականությունը ֆինանսական գործիքի գործողության մնացած ժամկետի ընթացքում, որը գնահատվում է սկզբնական ճանաչման պահին առկա տվյալների և սկզբնական պայմանագրային պայմանների հիման վրա:

Եթե փոփոխությունը հանգեցնում է ապաճանաչման, ճանաչվում է նոր վարկ և դասվում 1-ին փուլին (ենթադրելով, որ այն պարտքային առումով արժեզրկված չէ այդ պահին):

Ակնկալվող պարտքային կորուստների չափում

Ակնկալվող պարտքային կորուստները չափելիս որպես առանցքային ելակետային տվյալներ հանդես են գալիս հետևյալ փոփոխականների ժամկետային կառուցվածքները.

- պարտազանցման հավանականությունը,
- կորուստը պարտազանցման դեպքում,
- պարտքի գումարը պարտազանցման պահին:

1-ին փուլի գործիքների գծով ակնկալվող պարտքային կորուստները հաշվարկվում են բազմապատկելով 12-ամսյա պարտազանցման հավանականությունը պարտազանցման դեպքում առաջացող կորստի գումարով և պարտքի գումարով պարտազանցման պահին: Ամբողջ ժամկետում ակնկալվող պարտքային կորուստները հաշվարկվում են բազմապատկելով ամբողջ ժամկետի համար պարտազանցման հավանականությունը պարտազանցման դեպքում առաջացող կորստի գումարով և պարտքի գումարով պարտազանցման պահին:

Պարտազանցման հավանականության գնահատման մեթոդաբանությունը ներկայացված է վերը՝ «Պարտազանցման հավանականության ժամկետային կառուցվածքի ստեղծում» բաժնում:

Կազմակերպությունը պարտազանցման դեպքում առաջացող կորուստը գնահատում է հիմք ընդունելով պարտականությունները չկատարած պայմանագրային կողմերին ներկայացված պահանջների արդյունքում միջոցների վերադարձման ցուցանիշների վերաբերյալ տեղեկատվությունը: Պարտազանցման դեպքում առաջացող կորստի գնահատման մոդելներում դիտարկվում են պահանջի կառուցվածքը, գրավը, առաջնահերթությունը, պայմանագրային կողմի գործունեության ոլորտը, ֆինանսական ակտիվի անբաժանելի մասը կազմող ցանկացած գրավի փոխհատուցման ծախսումները: Պարտազանցման դեպքում առաջացող կորստի գնահատականները ճշգրտվում են տարբեր տնտեսական սցենարների տեսանկյունից և անշարժ գույքով ապահովված վարկերի հետ կապված՝ անշարժ գույքի գների հնարավոր փոփոխություններն արտացոլելու համար: Պարտազանցման դեպքում առաջացող կորուստը հաշվարկվում է գեղջված դրամական հոսքերի հիմունքով՝ որպես գեղջման գործակից կիրառելով արդյունավետ տոկոսադրույքը:

Պարտքի գումարը պարտազանցման պահին իրենից ներկայացնում է պարտքի ակնկալվող գումարը պարտազանցման դեպքում: Կազմակերպությունը պարտազանցման պահին պարտքի գումարը հաշվարկում է հիմք ընդունելով պայմանագրային կողմի պարտքի ընթացիկ գումարը և պայմանագրով թույլատրվող և մաշվածության արդյունքում այդ գումարի հնարավոր փոփոխությունները: Ֆինանսական ակտիվի համար պարտքի գումարը պարտազանցման պահին իրենից ներկայացնում է վերջինիս համախառն հաշվեկշռային արժեքը պարտազանցման պահին: Փոխատվության հանձնառությունների համար պարտքի գումարը պարտազանցման պահին իրենից ներկայացնում է հնարավոր ապագա գումարները, որոնք կարող են օգտագործվել պայմանագրի շրջանակում, որոնք գնահատվում են անցյալ ժամանակաշրջանների դիտարկումների և ապագայամետ տեղեկատվության հիման վրա: Ֆինանսական երաշխավորությունների համար պարտքի գումարը պարտազանցման պահին իրենից ներկայացնում է վճարման ենթակա գումարը ֆինանսական երաշխավորության կատարման պահին:

Ինչպես նշված է վերը և պայմանով, որ 1-ին փուլի ֆինանսական ակտիվների համար առավելագույնս կօգտագործվի պարտազանցման հավանականության 12-ամսյա ցուցանիշը, Կազմակերպությունն ակնկալվող պարտքային կորուստները չափում է հաշվի առնելով պարտազանցման ռիսկն այն առավելագույն պայմանագրային

«Էքսպորտ Ֆայնենս» ունիվերսալ վարկային կազմակերպություն ՓԲԸ
 2019թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա
 ֆինանսական հաշվետվություններին կից ծանոթագրություններ

Ժամանակահատվածում (ներառյալ փոխառուի երկարաձգման բոլոր հնարավորությունները), որի ընթացքում այն ենթարկվում է պարտքային ռիսկին, եթե նույնիսկ Կազմակերպությունը դիտարկում է ավելի երկար ժամանակահատված պարտքային ռիսկի կառավարման նպատակների համար: Առավելագույն պայմանագրային ժամանակահատվածը տևում է մինչև այն ամսաթիվը, երբ Կազմակերպությունն իրավունք ունի պահանջել փոխատվության մարումը կամ դադարեցնել փոխատվության հանձնառությունը կամ երաշխավորությունը:

Այն պորտֆելների համար, որոնց վերաբերյալ Կազմակերպությունն ունի անցյալ ժամանակաշրջանների սահմանափակ տվյալներ, ներքին աղբյուրներից հասանելի տեղեկատվությունը լրացնելու համար օգտագործվում է արտաքին աղբյուրներից ստացված ուղենիշային տեղեկատվությունը: Ստորև ներկայացված են այն պորտֆելները, որոնց համար արտաքին աղբյուրներից ստացված ուղենիշային տեղեկատվությունն օգտագործվել է որպես նշանակալի ելակետային տվյալ ակնկալվող պարտքային կորուստները չափելիս:

	Ենթարկվածությունը պարտքային ռիսկին	Օգտագործված արտաքին աղբյուրներից ստացված ուղենիշային տեղեկատվություն	
		Պարտազանցման հավանականություն	Կորուստը պարտազանցման դեպքում
Ֆակտորինգի գծով դեբիտորական պարտքեր Հանախորդներին տրված վարկեր	51,668,822 47,244,589	«S&P» պարտազանցման վերլուծության հաշվետվություն «S&P» պարտազանցման վերլուծության հաշվետվություն	- -

«Էքսպորտ Ֆայնենս» ունիվերսալ վարկային կազմակերպություն ՓԲԸ
 2019թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա
 ֆինանսական հաշվետվություններին կից ծանոթագրություններ

Կորստի պահուստ

Ստորև բերվող աղյուսակներում ներկայացված է կորստի պահուստի սկզբնական և վերջնական մնացորդների համադրումն ըստ ֆինանսական գործիքների դասերի:

հազ. դրամ	2019թ.				2018թ.			
	1-ին փուլ	2-րդ փուլ	3-րդ փուլ	Ընդամենը	1-ին փուլ	2-րդ փուլ	3-րդ փուլ	Ընդամենը
Ֆակտորինգի գծով դեբիտորական պարտքեր								
Մնացորդը առ								
1 հունվարի	1,058,853	-	14,091	1,072,944	995,176	-	553,515	1,548,691
Փոխանցում 1-ին փուլ	-	-	-	-	-	-	-	-
Փոխանցում 2-րդ փուլ	-	-	-	-	-	-	-	-
Փոխանցում 3-րդ փուլ	-	-	-	-	-	-	-	-
Կորստի պահուստի գուտ վերաչափում	(1,039,712)	-	30,937	(1,008,775)	(994,960)	-	(553,515)	(1,548,475)
Սկզբնավորված կամ ձեռք բերված նոր ֆինանսական ակտիվներ	1,616,244	-	-	1,616,244	1,058,637	-	14,091	1,072,728
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի	1,635,385	-	45,028	1,680,413	1,058,853	-	14,091	1,072,944

հազ. դրամ	2019թ.				2018թ.			
	1-ին փուլ	2-րդ փուլ	3-րդ փուլ	Ընդամենը	1-ին փուլ	2-րդ փուլ	3-րդ փուլ	Ընդամենը
Հաճախորդներին տրված վարկեր								
Մնացորդը առ								
1 հունվարի	158,263	-	-	158,263	162,486	-	-	162,486
Փոխանցում 1-ին փուլ	-	-	-	-	-	-	-	-
Փոխանցում 2-րդ փուլ	-	-	-	-	-	-	-	-
Փոխանցում 3-րդ փուլ	-	-	-	-	-	-	-	-
Կորստի պահուստի գուտ վերաչափում	(158,147)	-	-	(158,147)	(143,677)	-	-	(143,677)
Սկզբնավորված կամ ձեռք բերված նոր ֆինանսական ակտիվներ	395,182	-	-	395,182	139,454	-	-	139,454
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի	395,298	-	-	395,298	158,263	-	-	158,263

Ստորև բերվող աղյուսակում ներկայացված է հետևյալ մեծությունների համադրումը.

- ըստ ֆինանսական գործիքների դասերի կորստի սկզբնական և վերջնական մնացորդների մնացորդների համադրման վերը բերվող աղյուսակներում ներկայացված գումարների և
- շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի մասին հաշվետվությունում ներկայացված «Ֆակտորինգի գծով դեբիտորական պարտքերի և հաճախորդներին տրված վարկերի արժեզրկման վերականգնում» հոդվածի:

հազ. դրամ	Ֆակտորինգի գծով դեբիտորական պարտքեր	Հաճախորդներին տրված վարկեր	Ընդամենը
Կորստի պահուստի գուտ վերաչափում	(1,008,775)	(158,147)	(1,166,922)
Սկզբնավորված կամ ձեռք բերված նոր ֆինանսական ակտիվներ	1,616,244	395,182	2,011,426
Ընդամենը	607,469	237,035	844,504

«Էքսպորտ Ֆայնենս» ունիվերսալ վարկային կազմակերպություն ՓԲԸ
 2019թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա
 ֆինանսական հաշվետվություններին կից ծանոթագրություններ

Ստորև ներկայացված են ֆակտորինգի գծով դեբիտորական պարտքերի և հաճախորդներին տրված վարկերի համախառն հաշվեկշռային արժեքների նշանակալի փոփոխությունները ժամանակաշարջանի ընթացքում, որոնք հանգեցրել են կորստի պահուստի փոփոխության:

հազ. դրամ	2019թ.				2018թ.			
	1-ին փուլ	2-րդ փուլ	3-րդ փուլ	Ընդամենը	1-ին փուլ	2-րդ փուլ	3-րդ փուլ	Ընդամենը
Ֆակտորինգի գծով դեբիտորական պարտքեր								
Մնացորդը առ 1 հունվարի	43,388,106	-	14,091	43,402,197	67,655,950	-	553,515	68,209,465
Փոխանցում 1-ին փուլ	-	-	-	-	-	-	-	-
Փոխանցում 2-րդ փուլ	-	-	-	-	-	-	-	-
Փոխանցում 3-րդ փուլ	-	-	-	-	-	-	-	-
Կորստի պահուստի զուտ վերաչափում	51,362,693	-	30,937	51,393,630	43,366,779	-	14,091	43,380,870
Ամբողջությամբ կամ մասնակիորեն մարված ֆինանսական ակտիվներ	(41,448,592)	-	-	(41,448,592)	(67,634,623)	-	(553,515)	(68,188,138)
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի	53,302,207	-	45,028	53,347,235	43,388,106	-	14,091	43,402,197

հազ. դրամ	2019թ.				2018թ.			
	1-ին փուլ	2-րդ փուլ	3-րդ փուլ	Ընդամենը	1-ին փուլ	2-րդ փուլ	3-րդ փուլ	Ընդամենը
Հաճախորդներին տրված վարկեր								
Մնացորդը առ 1 հունվարի	4,409,174	-	-	4,409,174	5,622,334	-	-	5,622,334
Փոխանցում 1-ին փուլ	-	-	-	-	-	-	-	-
Փոխանցում 2-րդ փուլ	-	-	-	-	-	-	-	-
Փոխանցում 3-րդ փուլ	-	-	-	-	-	-	-	-
Կորստի պահուստի զուտ վերաչափում	47,639,886	-	-	47,639,886	3,584,933	-	-	3,584,933
Ամբողջությամբ կամ մասնակիորեն մարված ֆինանսական ակտիվներ	(4,409,173)	-	-	(4,409,173)	(4,798,093)	-	-	(4,798,093)
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի	47,639,887	-	-	47,639,887	4,409,174	-	-	4,409,174

«Էքսպորտ Ֆայնենս» ունիվերսալ վարկային կազմակերպություն ՓԲԸ
 2019թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա
 ֆինանսական հաշվետվություններին կից ծանոթագրություններ

Պարտքային որակի վերլուծություն

Ստորև բերվող աղյուսակում ներկայացված է տեղեկատվություն ամորտիզացված արժեքով չափվող ֆինանսական ակտիվների պարտքային որակի վերաբերյալ: Եթե այլ նշում առկա չէ, աղյուսակում ֆինանսական ակտիվների համար ներկայացվում է համախառն հաշվեկշռային արժեքը:

«1-ին փուլ», «2-րդ փուլ» և «3-րդ փուլ» տերմինների բացատրությունը ներկայացված է Ծանոթագրություն 4 (ե) (iv) կետում:

հազ. դրամ	2019թ.				2018թ.			
	1-ին փուլ	2-րդ փուլ	3-րդ փուլ	Ընդամենը	1-ին փուլ	2-րդ փուլ	3-րդ փուլ	Ընդամենը
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ								
B- վարկանիշով	6,955	-	-	6,955	238	-	-	238
B վարկանիշով	210,768	-	-	210,768	291,640	-	-	291,640
B+ վարկանիշով	35,320	-	-	35,320	289,933	-	-	289,933
	253,043	-	-	253,043	581,811	-	-	581,811
Կորստի պահուստ	-	-	-	-	-	-	-	-
Հաշվեկշռային արժեք	253,043	-	-	253,043	581,811	-	-	581,811
Ֆակտորինգի գծով դեբիտորական պարտքեր								
Ոչ ժամկետանց	53,302,207	-	-	53,302,207	43,388,105	-	-	43,388,105
180-360 օր ժամկետանց	-	-	45,028	45,028	-	-	14,092	14,092
	53,302,207	-	45,028	53,347,235	43,388,105	-	14,092	43,402,197
Կորստի պահուստ	(1,635,385)	-	(45,028)	(1,680,413)	(1,058,852)	-	(14,092)	(1,072,944)
Հաշվեկշռային արժեք	51,666,822	-	-	51,666,822	42,329,253	-	-	42,329,253
Հաճախորդներին տրված վարկեր								
Արժեզրկման առանձին հայտանիշ չունեցող վարկեր	47,639,888	-	-	47,639,888	4,409,174	-	-	4,409,174
	47,639,888	-	-	47,639,888	4,409,174	-	-	4,409,174
Կորստի պահուստ	(395,298)	-	-	(395,298)	(158,263)	-	-	(158,263)
Հաշվեկշռային արժեք	47,244,589	-	-	47,244,589	4,250,911	-	-	4,250,911

6 Արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդով հաշվարկված գուտ տոկոսային եկամուտ

	2019թ. հազ. դրամ	2018թ. հազ. դրամ
Արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդով հաշվարկված գուտ տոկոսային եկամուտ		
Ֆակտորինգի գծով դեբիտորական պարտքեր	24,134,461	30,796,943
Հաճախորդներին տրված վարկեր	346,600	209,097
Գրանական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	14,676	20,481
	24,495,737	31,026,521
Տոկոսային ծախս		
Վարկեր և փոխառություններ	(997,499)	(467,999)
	(997,499)	(467,999)
	23,498,238	30,558,522

7 Շահութահարկի գծով ծախս

Կազմակերպությունը շահութահարկը վճարում է 2% դրույքաչափով:

	2019թ. հազ. դրամ	2018թ. հազ. դրամ
Ընթացիկ տարվա հարկի գծով ծախս	(416,793)	(666,087)
Հետաձգված հարկային ակտիվների և պարտավորությունների փոփոխություն՝ ժամանակավոր տարբերությունների առաջացման և հակադարձման հետևանքով	109,207	(8,624)
Ընդամենը ծախս շահութահարկի գծով	(307,586)	(674,711)

2015թ. մարտի 3-ին Հայաստանի Հանրապետության «Շահութահարկի մասին օրենքում» կատարված փոփոխության համաձայն, որը կիրառելի է 2015թ. հունվարի 1-ից, ՀՀ կառավարության կողմից հաստատված արտահանման ծրագրերում ներգրավված ռեզիդենտ հարկատու հանդիսացող կազմակերպությունները, որոնք համապատասխանում են օրենքով սահմանված պայմաններին, շահութահարկը վճարում են 2% դրույքաչափով: 2017թ. դեկտեմբերի 28-ին ՀՀ կառավարության կողմից հաստատվել է նոր արտահանման ծրագիրը, որը կգործի մինչև 2021թ.:

Կազմակերպությունը կազմում է «Արմհոլդինգ» խմբի մի մասը, որի արտահանման ծրագիրը հաստատվել է ՀՀ կառավարության կողմից, համապատասխանաբար, այն շահութահարկը վճարում է 2% դրույքաչափով:

Արդյունավետ հարկային դրույքի համադրում դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա համար

	2019թ. հազ. դրամ	%	2018թ. հազ. դրամ	%
Շահույթ նախքան հարկումը	24,469,135		34,308,750	
Շահութահարկ՝ կիրառելի հարկային դրույքով	489,383	2.0	686,175	2.0
(Չհարկվող եկամուտ)/չնվագեցվող ծախսեր	(181,797)	(0.7)	(11,464)	(0.03)
	307,586	1.3	674,711	1.97

8 Ֆակտորինգի գծով դեբիտորական պարտքեր

	2019թ. հազ. դրամ	2018թ. հազ. դրամ
Ֆակտորինգի գծով դեբիտորական պարտքեր	53,347,235	43,402,197
Արժեզրկման գծով պահուստ	(1,680,413)	(1,072,944)
Ֆակտորինգի գծով զուտ դեբիտորական պարտքեր	51,666,822	42,329,253

Բացառությամբ ֆակտորինգի գծով 45,028 հազար դրամ գումարով դեբիտորական պարտքի, որն ավելի քան 180 օր ժամկետանց էր 2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ, ֆակտորինգի գծով դեբիտորական պարտքերը ժամկետանց կամ արժեզրկված չեն:

(ա) Ֆակտորինգի գծով դեբիտորական պարտքերի աշխարհագրական և ըստ տնտեսության ճյուղերի վերլուծություն

Ֆակտորինգի գծով դեբիտորական պարտքերը պետք է վճարվեն հիմնականում Ռուսաստանի Դաշնությունում գտնվող հաճախորդների կողմից, որոնք իրենց գործունեությունն իրականացնում են տնտեսության հետևյալ ճյուղերում.

	2019թ. հազ. դրամ	2018թ. հազ. դրամ
Առևտուր	21,674,578	30,074,226
Շինարարություն	31,672,657	13,327,971
	53,347,235	43,402,197
Արժեզրկման գծով պահուստ	(1,680,413)	(1,072,944)
	51,666,822	42,329,253

(բ) Ենթարկվածությունը պարտքային ռիսկին

2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Կազմակերպությունն ունի ութ հաճախորդ (2018թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ յոթ հաճախորդ), որոնց հետ գործառնությունների մնացորդները գերազանցում են Կազմակերպության սեփական կապիտալի 10%-ը: 2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ այս մնացորդների ընդհանուր գումարը կազմում է 38,977,349 հազար դրամ (2018թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 26,507,935 հազար դրամ):

9 Հաճախորդներին տրված վարկեր

	2019թ. հազ. դրամ	2018թ. հազ. դրամ
Իրավաբանական անձանց տրված վարկեր	47,639,887	4,409,174
Արժեզրկման գծով պահուստ	(395,298)	(158,263)
Հաճախորդներին տրված զուտ վարկեր	47,244,589	4,250,911

Վարկերը գրավով ապահովված չեն: Հաճախորդներին տրված վարկերը ժամկետանց կամ արժեզրկված չեն:

(ա) Վարկային պորտֆելի աշխարհագրական և ըստ տնտեսության ճյուղերի վերլուծություն

Վարկերը տրամադրվել են հիմնականում Հայաստանի Հանրապետությունում և Ռուսաստանի Դաշնությունում գտնվող հաճախորդներին (2018-ին՝ Ռուսաստանի Դաշնությունում գտնվող հաճախորդներին), որոնք իրենց գործունեությունն իրականացնում են տնտեսության հետևյալ ճյուղերում.

	2019թ. հազ. դրամ	2018թ. հազ. դրամ
Առևտուր	47,639,887	4,409,174
	47,639,887	4,409,174
Արժեզրկման գծով պահուստ	(395,298)	(158,263)
	47,244,589	4,250,911

(բ) Ենթարկվածությունը պարտքային ռիսկին

2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Կազմակերպությունն ունի երկու փոխառու (2018թ-ին՝ մեկ փոխառու), որոնց տրված փոխառությունների մնացորդները գերազանցում են Կազմակերպության սեփական կապիտալի մնացորդի 10%-ը: 2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ այս փոխառությունների ընդհանուր գումարը կազմում էր 45,312,354 հազար դրամ (2018թ-ին՝ 3,445,479 հազար դրամ):

(գ) Վարկերի մարման ժամկետներ

Վարկային պորտֆելի մարման ժամկետների վերլուծությունը ներկայացված է Ծանոթագրություն 12-ի (դ) կետում, որտեղ արտացոլված է հաշվետու ամսաթվից մինչև վարկերի պայմանագրային մարման ժամկետն ընկած ժամանակահատվածը:

10 Վարկեր և փոխառություններ

	2019թ. հազ. դրամ	2018թ. հազ. դրամ
Գրավով չապահովված փոխառություններ բաժնետիրոջից	19,122,858	5,703,664
Գրավով ապահովված վարկեր բանկերից	16,005,633	1,671,111
Գրավով չապահովված փոխառություններ կապակցված կողմից	6,951,933	358,648
Գրավով չապահովված վարկեր բանկերից	1,566,028	3,241,268
	43,646,452	10,974,691

Բանկերից ստացված վարկերի համար ապահովություն են ծառայում կապակցված կողմերի երաշխավորությունները:

(ա) Վարկերի և փոխառությունների մարման պայմանները և ժամանակացույցը

Ստորև ներկայացված են չմարված վարկերի և փոխառությունների համար գործող պայմանները:

հազ. դրամ	Արժույթ	Անվանակ տոկոսադր.	Մարման տարին	31 դեկտեմբերի 2019թ.		31 դեկտեմբերի 2018թ.	
				Անվանակ. արժեք	Հաշվեկշռ. արժեք	Անվանակ. արժեք	Հաշվեկշռ. արժեք
Գրավով չապահովված փոխառություն բաժնետիրոջից	Եվրո	0.00%	Ցպահանջ	3,070,673	3,070,673	2,214,600	2,214,600
Գրավով չապահովված փոխառություն բաժնետիրոջից	Ռուբլի	0.00%	Ցպահանջ	13,260,052	13,260,052	331,944	331,944
Գրավով չապահովված փոխառություն բաժնետիրոջից	ՀՀ դրամ	0.00%	Ցպահանջ	2,792,133	2,792,133	2,929,384	2,929,384
Գրավով չապահովված փոխառություն բաժնետիրոջից	ԱՄՆ դոլար	0.00%	Ցպահանջ	-	-	227,736	227,736
Գրավով չապահովված փոխառություններ կապակցված կողմից	Ռուբլի	4.00%	2021	-	-	109,760	109,760
Գրավով չապահովված փոխառություններ կապակցված կողմից	Ռուբլի	3.00%	2021	-	-	248,888	248,888
Գրավով չապահովված փոխառություններ կապակցված կողմից	ԱՄՆ դոլար	7.25%	2020	2,485,815	2,485,815	-	-
Գրավով չապահովված փոխառություններ կապակցված կողմից	Եվրո	5.65%	2020	4,466,118	4,466,118	-	-
Գրավով ապահովված բանկային վարկեր	Եվրո	6.80%	2019	-	-	1,385,636	1,385,636
Գրավով ապահովված բանկային վարկեր	Ռուբլի	12.30%	2019	-	-	905,344	905,344
Գրավով ապահովված բանկային վարկեր	Ռուբլի	10.00%	2020	1,566,028	1,566,028	950,288	950,288
Գրավով չապահովված բանկային վարկեր	ԱՄՆ դոլար	7.50%	2020	962,751	962,751	-	-
Գրավով չապահովված բանկային վարկեր	Եվրո	5.00%	2020	7,803,646	7,803,646	-	-
Գրավով չապահովված բանկային վարկեր	Եվրո	5.50%	2020	2,531,295	2,531,295	-	-
Գրավով չապահովված բանկային վարկեր	Եվրո	6.50%	2020	3,771,892	3,771,892	-	-
Գրավով չապահովված բանկային վարկեր	ԱՄՆ դոլար	7.50%	2019	-	-	968,867	968,867
Գրավով չապահովված բանկային վարկեր	Ռուբլի	12.00%	2020	546,081	546,081	702,244	702,244
Գրավով չապահովված բանկային վարկեր	Ռուբլի	11.50%	2020	389,968	389,968	-	-
Ընդամենը				43,646,452	43,646,452	10,974,691	10,974,691

(ա) Պարտավորությունների և ֆինանսավորման գործունեությունից առաջացող դրամական հոսքերի փոփոխությունների համադրում

	Բանկերից և այլ ֆինանսական կազմակերպություններից ստացված վարկեր
հազ. դրամ	
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2019թ.	10,974,691
Ֆինանսավորման գործունեությունից ստացված դրամական հոսքերի հետ կապված փոփոխություններ	
Մուտքեր վարկերից	64,708,932
Վարկերի մարում	(32,372,418)
Ընդամենը ֆինանսավորման գործունեությունից ստացված դրամական հոսքերի հետ կապված փոփոխություններ	43,311,205
Արտարժույթի փոխարժեքի փոփոխությունների ազդեցությունը	53,097
Այլ փոփոխություններ	
Տոկոսային ծախս	997,499
Վճարված տոկոսներ	(715,349)
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2019թ.	43,646,452

	Բանկերից և այլ ֆինանսական կազմակերպություններից ստացված վարկեր
հազ. դրամ	
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2018թ.	26,188,916
Ֆինանսավորման գործունեությունից ստացված դրամական հոսքերի հետ կապված փոփոխություններ	
Մուտքեր վարկերից	44,919,576
Վարկերի մարում	(57,306,138)
Ընդամենը ֆինանսավորման գործունեությունից ստացված դրամական հոսքերի հետ կապված փոփոխություններ	(12,386,562)
Արտարժույթի փոխարժեքի փոփոխությունների ազդեցությունը	(2,793,558)
Այլ փոփոխություններ	
Տոկոսային ծախս	467,999
Վճարված տոկոսներ	(502,104)
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2018թ.	10,974,691

11 Կապիտալ և պահուստներ

(ա) Թողարկված կապիտալ

Հայտարարված, թողարկված և ամբողջովին վճարված բաժնետիրական կապիտալը բաղկացած է 320,000 սովորական բաժնետոմսից (2018թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 320,000 բաժնետոմսից): Բոլոր բաժնետոմսերի անվանական արժեքը կազմում է 1 հազար դրամ (2018թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 1 հազար դրամ):

Սովորական բաժնետոմսերի սեփականատերերն իրավունք ունեն ժամանակ առ ժամանակ ստանալ հայտարարված շահաբաժինները և քվեարկել Կազմակերպության ժողովներում՝ մեկ բաժնետոմս՝ մեկ ձայն սկզբունքով:

(բ) Կուտակված փոխարժեքային տարբերությունների պահուստ

Կուտակված փոխարժեքային տարբերությունների պահուստն իրենից ներկայացնում է ֆինանսական հաշվետվությունների տվյալների փոխարկումից առաջացող բոլոր փոխարժեքային տարբերությունները:

(գ) Շահաբաժիններ

Վճարման ենթակա շահաբաժինները սահմանափակվում են Կազմակերպության կանոնադրությամբ սահմանված առավելագույն չբաշխված շահույթով:

2019 թ-ին հայտարարվել էին 29,000,000 հազար դրամ գումարով շահաբաժիններ, որոնցից 8,352,480 հազար դրամ գումարը հաշվանցվել էր բաժնետերերին տրված փոխառությունների դիմաց: Մեկ բաժնետոմսին բաժին ընկնող շահաբաժինը կազմում էր 26 հազար դրամ:

12 Ռիսկերի կառավարում

(ա) Ռիսկերի կառավարման քաղաքականություն և ընթացակարգեր

Ռիսկերի կառավարումն էական գործոն է Կազմակերպության գործունեության համար և վերջինիս գործառնությունների կարևոր տարր է: Շուկայական, պարտքային, իրացվելիության, գործառնական, իրավական ռիսկերը և հեղինակություն հետ կապված ռիսկն այն հիմնական ռիսկերն են, որոնց ենթարկվում է Կազմակերպությունը:

Ռիսկերի կառավարման քաղաքականության նպատակն է բացահայտել, վերլուծել և կառավարել այն ռիսկերը, որոնց ենթարկվում է Կազմակերպությունը, սահմանել ռիսկերի համապատասխան սահմանաչափեր և հսկողության մեխանիզմներ, ինչպես նաև անընդհատ հսկել ռիսկերի մակարդակները և դրանց համապատասխանությունը սահմանված սահմանաչափերին: Ռիսկերի կառավարման քաղաքականությունը և ընթացակարգերը կանոնավոր կերպով վերանայվում են՝ շուկայական պայմանների փոփոխությունները, առաջարկվող արտադրանքն ու ծառայությունների և ընդունված լավագույն փորձն արտացոլելու նպատակով:

Տնօրենների խորհուրդը պատասխանատու է ռիսկերի կառավարման համակարգի աշխատանքի, առանցքային ռիսկերի կառավարման գործընթացի հսկողության, ռիսկերի կառավարման քաղաքականության ու ընթացակարգերի վերանայման և խոշոր գործարքների հաստատման համար:

Կազմակերպության ղեկավարությունը պատասխանատու է ռիսկերի մեղմացմանն ուղղված միջոցառումների հսկողության և իրականացման ու ռիսկերի համար սահմանված սահմանաչափերում Կազմակերպության գործունեության իրականացումն ապահովելու համար:

Գործադիր տնօրենը պատասխանատու է ռիսկերի ընդհանուր կառավարման և սահմանված պահանջների հետ համապատասխանության ապահովման, ինչպես նաև ֆինանսական և ոչ ֆինանսական ռիսկերի բացահայտման, չափման, կառավարման և ներկայացման ընդհանուր սկզբունքների ու մեթոդների կիրառման համար: Նա հաշվետու է ուղղակիորեն Տնօրենների խորհրդին:

Ռիսկի թե՛ արտաքին և թե՛ ներքին գործոնները բացահայտվում և կառավարվում են Կազմակերպության ներսում: Հատուկ ուշադրություն է դարձվում ռիսկի բոլոր գործոնների բացահայտմանը և ռիսկերի մեղմացմանն ուղղված ընթացիկ միջոցառումների նպատակահարմարության որոշմանը:

(բ) Ծուկայական ռիսկ

Ծուկայական ռիսկը ֆինանսական գործիքի իրական արժեքի կամ ապագա դրամական հոսքերի տատանման ռիսկն է շուկայական գների փոփոխությունների հետևանքով: Ծուկայական ռիսկը ներառում է արժուքային, տոկոսադրույքի և այլ գնային ռիսկերը: Ծուկայական ռիսկն առաջանում է տոկոսակիր և բաժնային ֆինանսական գործիքների բաց դիրքերի գծով, որոնք ենթարկվում են շուկայի ընդհանուր և առանձնահատուկ փոփոխությունների ազդեցությանը և շուկայական գների ու արտարժույթի փոխարժեքների փոփոխականության մակարդակի փոփոխություններին:

Ծուկայական ռիսկի կառավարման նպատակն է կառավարել և հսկել շուկայական ռիսկին ենթարկվածությունը և պահպանել այն ընդունելի սահմանաչափերում՝ միաժամանակ ապահովելով ռիսկի դիմաց եկամտաբերության օպտիմալացումը:

Կազմակերպությունը կառավարում է շուկայական ռիսկը՝ սահմանելով բաց դիրքերի սահմանաչափեր ֆինանսական գործիքների գծով, տոկոսադրույքների փոփոխության ժամկետներ, արտարժույթի դիրքեր և կորուստների սահմանաչափեր, որոնք կանոնավոր կերպով մշտադիտարկվում, ուսումնասիրվում և հաստատվում են Ակտիվների և պարտավորությունների կառավարման հանձնաժողովի կողմից:

(i) Տոկոսադրույքի ռիսկ

Տոկոսադրույքի ռիսկը ֆինանսական գործիքի իրական արժեքի կամ ապագա դրամական հոսքերի տատանման ռիսկն է շուկայական տոկոսադրույքների փոփոխությունների հետևանքով: Կազմակերպությունը ենթարկվում է իր ֆինանսական վիճակի և դրամական հոսքերի վրա շուկայում գերակշռող տոկոսադրույքների տատանումների ազդեցությանը: Նման տատանումները կարող են ավելացնել տոկոսային մարժան, սակայն կարող են նաև նվազեցնել այն կամ հանգեցնել կորուստների՝ տոկոսադրույքների անսպասելի փոփոխությունների դեպքում:

«Էքսպորտ Ֆայնենս» ունիվերսալ վարկային կազմակերպություն ՓԲԸ
 2019թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա
 ֆինանսական հաշվետվություններին կից ծանոթագրություններ

Տոկոսադրույքի ճեղքվածքի վերլուծություն

Տոկոսադրույքի ռիսկը հիմնականում կառավարվում է տոկոսադրույքների ճեղքվածքի հսկողության միջոցով: Ստորև ամփոփ կերպով ներկայացված է տոկոսադրույքների ճեղքվածքի վերաբերյալ տեղեկատվությունը հիմնական ֆինանսական գործիքների համար:

հազ. դրամ	Մինչև 3 ամիս	3-6 ամիս	6-12 ամիս	1-5 տարի	Ավելի քան 5 տարի	Ոչ տոկոսակիր	Հաշվեկշռ. արժեք
31 դեկտեմբերի 2019թ.							
ԱԿՏԻՎՆԵՐ							
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	42,160	-	-	-	-	210,883	253,043
Ֆակտորինգի գծով դեբիտորական պարտքեր	10,189,116	24,301,017	16,995,971	180,718	-	-	51,666,822
Հաճախողներին տրված վարկեր	-	-	4,704,050	-	-	42,540,539	47,244,589
Այլ ակտիվներ	-	-	-	-	-	241,100	241,100
	10,231,276	24,301,017	21,700,021	180,718	-	42,992,522	99,405,554
ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ							
Վարկեր և փոխառություններ Այլ ֆինանսական պարտավորություններ	(15,459,024)	(1,844,112)	(4,734,642)	(2,485,815)	-	(19,122,859)	(43,646,452)
	(15,459,024)	(1,844,112)	(4,734,642)	(2,485,815)	-	(22,241,736)	(46,765,329)
	(5,227,748)	22,456,905	16,965,379	(2,305,097)	-	20,750,786	52,640,225
հազ. դրամ	Մինչև 3 ամիս	3-6 ամիս	6-12 ամիս	1-5 տարի	Ավելի քան 5 տարի	Ոչ տոկոսակիր	Հաշվեկշռ. արժեք
31 դեկտեմբերի 2018թ.							
ԱԿՏԻՎՆԵՐ							
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	288,913	-	-	-	-	292,898	581,811
Ֆակտորինգի գծով դեբիտորական պարտքեր	7,244,842	12,749,896	19,230,146	3,104,369	-	-	42,329,253
Հաճախողներին տրված վարկեր	-	-	68,138	4,182,773	-	-	4,250,911
Այլ ակտիվներ	-	-	-	-	-	216,074	216,074
	7,533,755	12,749,896	19,298,284	7,287,142	-	508,972	47,378,049
ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ							
Իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքներ	(35,589)	-	-	-	-	-	(35,589)
Վարկեր և փոխառություններ Այլ ֆինանսական պարտավորություններ	(2,557,875)	(2,354,504)	-	(358,648)	-	(5,703,664)	(10,974,691)
	(2,593,464)	(2,354,504)	-	(358,648)	-	(8,316,239)	(13,622,855)
	4,940,291	10,395,392	19,298,284	6,928,494	-	(7,807,267)	33,755,194

«Էքսպորտ Ֆայնենս» ունիվերսալ վարկային կազմակերպություն ՓԲԸ
 2019թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա
 ֆինանսական հաշվետվություններին կից ծանոթագրություններ

Միջին արդյունավետ տոկոսադրույքներ

Ստորև բերվող աղյուսակում ներկայացված են տոկոսակիր ակտիվների և պարտավորությունների միջին արդյունավետ տոկոսադրույքները 2019թ. և 2018թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ: Այս տոկոսադրույքներն իրենցից ներկայացնում են այս ակտիվների և պարտավորությունների մինչև մարման ժամկետն ընկած ժամանակահատվածի մոտավոր եկամտաբերությունը:

	2019թ.				2018թ.			
	Միջին արդյունավետ տոկոսադրույք, %				Միջին արդյունավետ տոկոսադրույք, %			
	ՀՀ դրամ	Ռուսական ռուբլի	Եվրո	ԱՄՆ դոլար	ՀՀ դրամ	Ռուսական ռուբլի	Եվրո	ԱՄՆ դոլար
Տոկոսակիր ակտիվներ								
Բանկային հաշիվներ	2.75	0.38	-	0.50	0.6	1.9	-	-
Ֆակտորինգի գծով դեբիտորական պարտքեր	-	41.42	-	-	-	46.23	-	-
Հաճախորդներին տրված վարկեր	-	-	8.0	-	-	20.0	-	3.0
Տոկոսակիր պարտավորություններ								
Վարկեր և փոխառություններ	-	10.67	5.54	7.32	-	10.5	6.8	7.5

Տոկոսադրույքների զգայնության վերլուծություն

Տոկոսադրույքի ճեղքվածքի վերլուծության վրա հիմնված տոկոսադրույքի կառավարումը լրացվում է ֆինանսական ակտիվների և պարտավորությունների զգայնության հսկողությամբ: Ստորև ներկայացված է տոկոսադրույքների փոփոխությունների նկատմամբ զուտ շահույթի կամ վնասի և սեփական կապիտալի (առանց հարկերի) զգայնության վերլուծությունը, որն իրականացվել է տոկոսակիր ակտիվների և պարտավորությունների եկամտաբերության բոլոր կորերի 100 բազիսային կետով (բկ) զուգահեռ նվազման կամ աճի պարզեցված սցենարի և 2019թ. և 2018թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ գյություն ունեցող դիրքերի հիման վրա:

	2019թ. հազ. դրամ	2018թ. հազ. դրամ
100 բկ զուգահեռ նվազում	113,180	134,529
100 բկ զուգահեռ աճ	(113,180)	(134,529)

(ii) Արժուքային ռիսկ

Կազմակերպությունն ունի մի շարք արժույթներով արտահայտված ակտիվներ և պարտավորություններ:

Արժուքային ռիսկը ֆինանսական գործիքի իրական արժեքի կամ դրանից ստացվող ապագա դրամական հոսքերի տատանման ռիսկն է արտարժույթի փոխարժեքների փոփոխության արդյունքում: Թեև Կազմակերպությունը հեջավորում է իր ենթարկվածությունն արժուքային ռիսկին, այս գործունեությունը չի որակվում որպես հեջավորման փոխհարաբերություն ՖՀՄՍ պահանջների համաձայն:

«Էքսպորտ Ֆայնենս» ունիվերսալ վարկային կազմակերպություն ՓԲԸ
 2019թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա
 ֆինանսական հաշվետվություններին կից ծանոթագրություններ

Ստորև բերվող աղյուսակում ներկայացված է ֆինանսական ակտիվների և պարտավորությունների կառուցվածքն ըստ արտարժույթների 2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ:

	ՀՀ դրամ հազ. դրամ	Ռուսական ռուբլի հազ. դրամ	Եվրո հազ. դրամ	ԱՄՆ դոլար հազ. դրամ	Ընդամենը հազ. դրամ
ԱԿՏԻՎՆԵՐ					
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	1,480	251,366	-	197	253,043
Ֆակտորինգի գծով դեբիտորական պարտքեր	-	51,666,822	-	-	51,666,822
Հաճախորդներին տրված վարկեր	-	29,172,034	11,424,707	6,647,848	47,244,589
Այլ ակտիվներ	-	-	-	241,100	241,100
Ընդամենը ակտիվներ	1,480	81,090,222	11,424,707	6,889,145	99,405,554
ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ					
Վարկեր և փոխառություններ	(3,817,310)	(14,740,896)	(21,639,679)	(3,448,567)	(43,646,452)
Վճարվելիք շահաբաժիններ	(27,614,350)	-	-	-	(27,614,350)
Այլ ֆինանսական պարտավորություններ	(19,600)	(3,099,277)	-	-	(3,118,877)
Ընդամենը պարտավորություններ	(31,451,260)	(17,840,173)	(21,639,679)	(3,448,567)	(74,379,679)
Ջուտ դիրքը	(31,449,780)	63,250,049	(10,214,972)	3,440,578	25,025,875

Ստորև բերվող աղյուսակում ներկայացված է ֆինանսական ակտիվների և պարտավորությունների կառուցվածքն ըստ արտարժույթների 2018թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ:

	ՀՀ դրամ հազ. դրամ	Ռուսական ռուբլի հազ. դրամ	Եվրո հազ. դրամ	ԱՄՆ դոլար հազ. դրամ	Ընդամենը հազ. դրամ
ԱԿՏԻՎՆԵՐ					
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	1,822	579,989	-	-	581,811
Ֆակտորինգի գծով դեբիտորական պարտքեր	-	42,329,253	-	-	42,329,253
Հաճախորդներին տրված վարկեր	-	68,138	1,330,229	2,852,544	4,250,911
Այլ ակտիվներ	-	216,074	-	-	216,074
Ընդամենը ակտիվներ	1,822	43,193,454	1,330,229	2,852,544	47,378,049
ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ					
Վարկեր և փոխառություններ	(2,929,385)	(3,248,468)	(3,600,236)	(1,196,602)	(10,974,691)
Վճարվելիք շահաբաժիններ	(8,662,200)	-	-	-	(8,662,200)
Այլ ֆինանսական պարտավորություններ	(15,122)	(2,597,453)	-	-	(2,612,575)
Ընդամենը պարտավորություններ	(11,606,707)	(5,845,921)	(3,600,236)	(1,196,602)	(22,249,466)
Ռիսկերի կառավարման նպատակով պահվող ածանցյալ գործիքների ազդեցությունը	-	(2,250,189)	2,214,600	-	(35,589)
Ջուտ դիրքը	(11,604,885)	35,097,344	(55,407)	1,655,942	25,092,994

«Էքսպորտ Ֆայնենս» ունիվերսալ վարկային կազմակերպություն ՓԲԸ
 2019թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա
 ֆինանսական հաշվետվություններին կից ծանոթագրություններ

Տարվա ընթացքում կիրառվել են արտարժույթի հետևյալ փոխարժեքները.

ՀՀ դրամով	Միջին փոխարժեք		Միութ փոխարժեքը հաշվետու ամսաթվի դրությամբ	
	2019թ.	2018թ.	2019թ.	2018թ.
1 ԱՄՆ դոլար	480.24	483.93	479.70	483.75
1 եվրո	537.46	566.88	537.26	553.65
1 ռուբլի	7.43	7.71	7.77	6.97

Ստորև ներկայացված 2019թ. և 2018թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ռուսական ռուբլու փոխարժեքի նվազումը ՀՀ դրամի նկատմամբ կավելացներ (կնվազեցներ) սեփական կապիտալը և շահույթը կամ վնասը ստորև ներկայացված գումարների չափով: Վերլուծությունն իրականացնելիս հաշվի չեն առնվել հարկերը և հիմք են ընդունվել արտարժույթների փոխարժեքների տատանումները, որոնք Կազմակերպությունը դիտարկում է որպես ողջամտորեն հնարավոր հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջում: Վերլուծությունը ենթադրում է, որ մյուս բոլոր փոփոխականները, մասնավորապես տոկոսադրույքները, կմնան անփոփոխ:

	2019թ. հազ. դրամ	2018թ. հազ. դրամ
ՀՀ դրամի փոխարժեքի 10% աճ ռուբլու նկատմամբ	(3,144,978)	(1,160,489)
Դոլարի փոխարժեքի 10% աճ ռուբլու նկատմամբ	(1,021,497)	(5,541)
Եվրոյի փոխարժեքի 10% աճ ռուբլու նկատմամբ	344,058	165,594

2019թ. և 2018թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ռուսական ռուբլու փոխարժեքի արժևորումը ՀՀ դրամի նկատմամբ կունենար գումարային առումով նույն՝ սակայն հակառակ ազդեցություն վերը նշված գումարների վրա՝ պայմանով, որ մյուս բոլոր փոփոխականները կմնան անփոփոխ:

(գ) Պարտքային ռիսկ

Պարտքային ռիսկը ֆինանսական վնաս կրելու ռիսկն է, երբ հաճախորդը կամ պայմանագրային կողմն ի վիճակի չի լինում կատարել իր պայմանագրային պարտականությունները: Կազմակերպությունը մշակել է քաղաքականություն և ընթացակարգեր պարտքային ռիսկը (թե՛ ճանաչված ֆինանսական ակտիվների և թե՛ չճանաչված պայմանագրային պարտավորվածությունների համար) կառավարելու համար, ներառյալ պորտֆելի կենտրոնացվածության սահմանափակմանը վերաբերող ցուցումները և Վարկային կոմիտեի ստեղծումը՝ վարկային ռիսկն ակտիվորեն վերահսկելու նպատակով: Վարկային ռիսկի կառավարման քաղաքականությունն ուսումնասիրվում և հաստատվում է ղեկավարության կողմից:

Պարտքային ռիսկի կառավարման քաղաքականությունը սահմանում է՝

- վարկային դիմումների ուսումնասիրման և հաստատման ընթացակարգերը,
- վարկառուների վճարունակության գնահատման մեթոդաբանությունը,
- գրավի գնահատման մեթոդաբանությունը,
- վարկերի փաստաթղթավորման պահանջները,
- վարկերի և այլ վարկային գործիքների շարունակական վերահսկման ընթացակարգերը:

Վարկերի և ֆակտորինգի դիմումները պատրաստվում են վարկային բաժնի աշխատակիցների կողմից և փոխանցվում են ֆինանսական բաժին: Վերլուծական հաշվետվությունները հիմնված են հաճախորդի վճարունակության վերլուծության վրա: Տնօրենների խորհուրդն ուսումնասիրում և հաստատում է վարկերի և ֆակտորինգի դիմումները:

Կազմակերպությունը շարունակաբար վերահսկում է առանձին վարկերի վիճակը և կանոնավոր կերպով վերազնահատում է իր հաճախորդների վճարունակությունը: Ուսումնասիրությունն իրականացվում է հաճախորդի ամենավերջին ֆինանսական հաշվետվությունների և վարկառուի կողմից տրամադրված կամ Կազմակերպության կողմից այլ կերպ ձեռք բերված տեղեկատվության հիման վրա:

Պարտքային ռիսկին առավելագույն ենթարկվածությունը որպես կանոն արտացոլվում է ֆինանսական ակտիվների հաշվեկշռային արժեքներում՝ ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում և չճանաչված պայմանագրային հանձնառությունների գումարներում:

Ստորև ներկայացված է ֆինանսական ակտիվների գծով պարտքային ռիսկին առավելագույն ենթարկվածությունը հաշվետու ամսաթվի դրությամբ:

	2019թ. հազ. դրամ	2018թ. հազ. դրամ
ԱԿՏԻՎՆԵՐ		
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	253,043	581,811
Հաճախորդներին տրված վարկեր	47,244,589	4,250,911
Ֆակտորինգի գծով դրբիտորական պարտքեր	51,666,822	42,329,253
Պարտքային ռիսկին ընդհանուր առավելագույն ենթարկվածությունը	99,164,454	47,161,975

(դ) Իրացվելիության ռիսկ

Իրացվելիության ռիսկը ենթադրում է, որ Կազմակերպությունը կունենա դժվարություններ ֆինանսական գործիքների հետ կապված պարտականությունները կատարելիս, որոնք մարվում են դրամական միջոցների կամ մեկ այլ ֆինանսական ակտիվի միջոցով: Իրացվելիության ռիսկն առաջանում է ակտիվների և պարտավորությունների մարման ժամկետների անհամապատասխանության դեպքում: Ակտիվների և պարտավորությունների մարման ժամկետների և տոկոսադրույքների համապատասխանությունը և/կամ վերահսկվող անհամապատասխանությունը հանդիսանում է իրացվելիության կառավարման էական գործոն: Ակտիվների և պարտավորությունների մարման ժամկետների ամբողջական համապատասխանությունը բնորոշ չէ ֆինանսական կազմակերպությունների համար՝ պայմանավորված իրականացվող գործարքների տարաբնույթությամբ և ժամկետների անորոշությամբ: Անհամապատասխանությունը հնարավորություն է տալիս բարձրացնել շահութաբերությունը, սակայն կարող է նաև մեծացնել վնաս կրելու ռիսկը:

Կազմակերպության կողմից իրացվելիության ռիսկի կառավարման նպատակն է ցանկացած պահի ապահովել բոլոր անհրաժեշտ միջոցները՝ դրամական հոսքերի հետ կապված պարտավորությունները մարելու համար: Իրացվելիության ռիսկի կառավարման քաղաքականությունն ուսումնասիրվում և հաստատվում է ղեկավարության կողմից:

«Էքսպորտ Ֆայնենս» ունիվերսալ վարկային կազմակերպություն ՓԲԸ
 2019թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա
 ֆինանսական հաշվետվություններին կից ծանոթագրություններ

Իրացվելիության ռիսկի կառավարման քաղաքականությունը պահանջում է՝

- դրամական հոսքերի կանխատեսում ըստ հիմնական արժույթների և այդ դրամական հոսքերի հետ կապված պահանջվող իրացվելի ակտիվների մակարդակի դիտարկում,
- ֆինանսավորման աղբյուրների տարբերակված կառուցվածքի պահպանում,
- պարտքերի կենտրոնացման և կառուցվածքի կառավարում,
- պարտքերի ֆինանսավորման ծրագրերի ապահովում,
- իրացվելիության և ֆինանսավորման ծրագրերի անընդհատության ապահովում,
- օրենսդրական պահանջների հետ իրացվելիության ցուցանիշների համապատասխանության վերահսկում:

Ստորև բերվող աղյուսակներում ներկայացված են ֆինանսական պարտավորությունների և փոխատվության հանձնառությունների գծով չզեղչված դրամական հոսքերը՝ ըստ պայմանագրով սահմանված առավել վաղ մարման ժամկետի: Աղյուսակներում ներկայացված արտահոսքի ընդհանուր համախառն գումարն իրենից ներկայացնում է պայմանագրային չզեղչված դրամական հոսքերը ֆինանսական պարտավորությունների կամ փոխատվության հանձնառությունների գծով:

Ստորև ներկայացված է ֆինանսական պարտավորությունների մարման ժամկետների վերլուծությունը 2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ:

հազ. դրամ	Ցայահանջ և մինչև				Ավելի քան 1 տարի	Ներհոսքի (արտահոսքի) ընդհանուր համախառն գումար	Հաշվեկշռ. արժեք
	1 ամիս	1-ից 3 ամիս	3-ից 6 ամիս	6-ից 12 ամիս			
Ոչ ածանցյալ պարտավորություններ							
Վարկեր և փոխառություններ	(19,912,524)	(14,814,786)	(1,885,530)	(5,003,357)	(3,251,935)	(44,868,132)	(43,646,452)
Վճարվելիք շահաբաժիններ	(27,614,350)	-	-	-	-	(27,614,350)	(27,614,350)
Այլ ֆինանսական պարտավորություններ	(3,118,877)	-	-	-	-	(3,118,877)	(3,118,877)
Ֆինանսական երաշխավորության պայմանագրեր (Ծնթգ. 14)	-	(15,308,139)	-	(1,369,592)	-	(16,677,731)	-
Ընդամենը ֆինանսական պարտավորություններ	(50,645,751)	(30,122,925)	(1,885,530)	(6,372,949)	(3,251,935)	(92,279,090)	(74,379,679)

«Էքսպորտ Ֆայնենս» ունիվերսալ վարկային կազմակերպություն ՓԲԸ
 2019թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա
 ֆինանսական հաշվետվություններին կից ծանոթագրություններ

Ստորև ներկայացված է ֆինանսական պարտավորությունների մարման ժամկետների վերլուծությունը 2018թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ:

հազ. դրամ	Ցպահանջ և մինչև 1 ամիս	1-ից 3 ամիս	3-ից 6 ամիս	6-ից 12 ամիս	Ավելի քան 1 տարի	Ներհոսքի (արտահոսքի) ընդհանուր համախառն գումար	Հաշվեկշռ. արժեք
Ոչ ածանցյալ պարտավորություններ							
Վարկեր և փոխառություններ	(6,932,550)	(1,371,223)	(2,399,916)	(393,244)	-	(11,096,933)	(10,974,691)
Վճարվելիք շահաբաժիններ	(8,662,200)	-	-	-	-	(8,662,200)	(8,662,200)
Այլ ֆինանսական պարտավորություններ	(2,612,575)	-	-	-	-	(2,612,575)	(2,612,575)
Ֆինանսական երաշխավորության պայմանագրեր (Ծնթգ. 14)	(1,518,292)	-	-	(4,140,420)	-	(5,658,712)	-
Ածանցյալ պարտավորություններ							
Ջուտ հիմունքով մարված ածանցյալ գործիքներ	-	(35,589)	-	-	-	(35,589)	(35,589)
<i>Համախառն հիմունքով մարված ածանցյալ գործիքներ</i>							
- Ներհոսք	-	2,214,600	-	-	-	2,214,600	2,214,600
- Արտահոսք	-	(2,250,189)	-	-	-	(2,250,189)	(2,250,189)
Ընդամենը ֆինանսական պարտավորություններ	(19,725,617)	(1,442,401)	(2,399,916)	(4,533,664)	-	(28,101,598)	(22,320,644)

Վերը ներկայացված աղյուսակներում բացահայտված ներհոսքի/(արտահոսքի) համախառն անվանական գումարներն իրենցից ներկայացնում են ռիսկերի կառավարման նպատակով պահվող ածանցյալ ֆինանսական ակտիվներին և պարտավորություններին վերաբերող պայմանագրային չգեղչված դրամական միջոցների հոսքերը: Բացահայտված տվյալներն արտացոլում են այն ածանցյալ գործիքների գուտ գումարը, որոնք մարվում են գուտ հիմունքով, ինչպես նաև դրամական միջոցների համախառն ներհոսքը և արտահոսքն այն ածանցյալ ֆինանսական ակտիվների և պարտավորությունների համար, որոնք միաժամանակ մարվում են համախառն հիմունքով:

«Էքսպորտ Ֆայնենս» ունիվերսալ վարկային կազմակերպություն ՓԲԸ
 2019թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա
 ֆինանսական հաշվետվություններին կից ծանոթագրություններ

Ստորև բերվող աղյուսակում ներկայացված է 2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում ճանաչված գումարների վերլուծությունը՝ ըստ մարման ակնկալվող ժամկետների:

հազ. դրամ	Ցպահանջ և մինչև 1 ամիս	1-ից 3 ամիս	3-ից 12 ամիս	1-ից 5 տարի	Ավելի քան 5 տարի	Անժամկետ	Ընդամենը
ԱԿՏԻՎՆԵՐ							
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	253,043	-	-	-	-	-	253,043
Ֆակտորինգի գծով դեբիտորական պարտքեր	860,981	9,328,135	41,296,988	180,718	-	-	51,666,822
Հաճախորդներին տրված վարկեր	42,540,541	-	-	4,704,048	-	-	47,244,589
Հիմնական միջոցներ և ոչ նյութական ակտիվներ	-	-	-	-	-	2,317	2,317
Այլ ակտիվներ	-	-	-	-	-	465,864	465,864
Ընդամենը ակտիվներ	43,654,565	9,328,135	41,296,988	4,884,766	-	468,181	99,632,635
ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ							
Վարկեր և փոխառություններ	(19,906,139)	(14,675,744)	(6,578,754)	(2,485,815)	-	-	(43,646,452)
Վճարվելիք շահաբաժիններ	-	-	-	(27,614,350)	-	-	(27,614,350)
Այլ պարտավորություններ	(3,118,877)	-	-	-	-	-	(3,118,877)
Ընդամենը պարտավորություններ	(23,025,016)	(14,675,744)	(6,578,754)	(30,100,165)	-	-	(74,379,679)
Ջուտ դիրքը	20,629,549	(5,347,609)	34,718,234	(25,215,399)	-	468,181	25,252,956

Ստորև բերվող աղյուսակում ներկայացված է 2018թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում ճանաչված գումարների վերլուծությունը՝ ըստ մարման ակնկալվող ժամկետների:

հազ. դրամ	Ցպահանջ և մինչև 1 ամիս	1-ից 3 ամիս	3-ից 12 ամիս	1-ից 5 տարի	Ավելի քան 5 տարի	Անժամկետ	Ընդամենը
ԱԿՏԻՎՆԵՐ							
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	581,811	-	-	-	-	-	581,811
Ֆակտորինգի գծով դեբիտորական պարտքեր	3,358,339	3,886,503	31,980,042	3,104,369	-	-	42,329,253
Հաճախորդներին տրված վարկեր	-	-	68,138	4,182,773	-	-	4,250,911
Հիմնական միջոցներ և ոչ նյութական ակտիվներ	60	122	547	2,920	-	-	3,649
Այլ ակտիվներ	216,215	-	-	-	-	-	216,215
Ընդամենը ակտիվներ	4,156,425	3,886,625	32,048,727	7,290,062	-	-	47,381,839
ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ							
Իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքներ	-	(35,589)	-	-	-	-	(35,589)
Վարկեր և փոխառություններ	(6,935,246)	(1,326,293)	(2,354,504)	-	(358,648)	-	(10,974,691)
Ընթացիկ հարկային պարտավորություն	-	-	(48,701)	-	-	-	(48,701)
Հետաձգված հարկային պարտավորություններ	-	-	-	(1,641)	-	-	(1,641)
Վճարվելիք շահաբաժիններ	-	-	-	(8,662,200)	-	-	(8,662,200)
Այլ պարտավորություններ	(2,612,575)	-	-	-	-	-	(2,612,575)
Ընդամենը պարտավորություններ	(9,547,821)	(1,361,882)	(2,403,205)	(8,663,841)	(358,648)	-	(22,335,397)
Ջուտ դիրքը	(5,391,396)	2,524,743	29,645,522	(1,373,779)	(358,648)	-	25,046,442

13 Կապիտալի կառավարում

Կազմակերպության կապիտալի չափի պահանջները սահմանվում և վերահսկվում են ՀՀ ԿԲ-ի կողմից:

Կազմակերպությունը որպես կապիտալ սահմանում է օրենսդրությամբ վարկային կազմակերպությունների կապիտալի համար սահմանված հոդվածները: ՀՀ ԿԲ-ի կողմից սահմանված կապիտալի ներկայիս պահանջների համաձայն՝ վարկային կազմակերպությունների ամսական միջին նվազագույն բաժնետիրական կապիտալը, որոնք իրենց կանոնադրության համաձայն չեն ներգրավում փոխառություններ հանրային առաջարկների միջոցով, պետք է կազմի 150,000 հազար դրամ (2018թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 150,000 հազար դրամ): 2019թ. և 2018թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Կազմակերպության բաժնետիրական կապիտալը համապատասխանում էր նվազագույն բաժնետիրական կապիտալի պահանջներին:

14 Փոխատվության հանճառություններ

Կազմակերպությունը տրամադրում է ֆինանսական երաշխավորություններ՝ կապակցված կողմերի պարտավորությունների կատարումն երրորդ անձանց հանդեպ երաշխավորելու համար: Այս պայմանագրերն ունեն ֆիքսված ժամկետներ՝ սովորաբար մինչև մեկ տարի:

Ֆինանսական երաշխավորություններ տրամադրելիս Կազմակերպությունը կիրառում է պարտքային ռիսկի կառավարման նույն քաղաքականությունը և ընթացակարգերը, որոնք գործում են հաճախորդներին վարկեր տրամադրելիս:

Աղյուսակում ներկայացված փոխատվության հանճառությունների գումարները ենթադրում են, որ գումարներն ամբողջովին տրամադրված են: Աղյուսակում երաշխավորությունների գծով արտացոլված գումարները ներկայացնում են առավելագույն հաշվապահական վնասը, որը կճանաչվի հաշվետու ամսաթվի դրությամբ, եթե պայմանագրային կողմերը չկատարեն պայմանագրային պարտականությունները:

	2019թ. հազ. դրամ	2018թ. հազ. դրամ
Պայմանագրային գումար		
Կապակցված կողմերին տրված երաշխավորություններ	16,677,731	5,658,713
	16,677,731	5,658,713

Վերը ներկայացված ընդհանուր պայմանագրային փոխատվության հանճառությունները պարտադիր չէ որ իրենցից ներկայացնեն դրամական միջոցների գծով ապագա պահանջներ, քանի որ այս պարտավորվածությունները կարող են ուժը կորցնել կամ դադարել գործել մինչև վերջիններիս կատարման ժամկետը:

15 Պայմանական դեպքեր

(ա) Ապահովագրություն

Հայաստանի Հանրապետությունում ապահովագրության ոլորտը զարգացման փուլում է, և ապահովագրության շատ տեսակներ, որոնք լայնորեն տարածված են այլ երկրներում, դեռ չեն կիրառվում Հայաստանում: Կազմակերպությունն ամբողջովին չի ապահովագրել իր գրասենյակները և սարքավորումները, այն ապահովագրված չէ նաև գործունեության ընդհատումից և երրորդ կողմերի նկատմամբ պարտավորություններից, որոնք կարող են առաջանալ գույքին կամ շրջակա միջավայրին վնաս հասցնելուց՝ Կազմակերպության տարածքում տեղի ունեցած պատահարների կամ վերջինիս գործունեության հետևանքով: Քանի դեռ Կազմակերպությունը չունի համապատասխան ապահովագրական ծածկույթ, գոյություն ունի ռիսկ, որ որոշակի ակտիվների կորուստը կամ ոչնչացումը կարող է զգալի անբարենպաստ ազդեցություն ունենալ Կազմակերպության գործունեության և ֆինանսական վիճակի վրա:

(բ) Դատական վարույթներ

Բնականոն գործունեության ընթացքում Կազմակերպությունը կարող է հանդես գալ որպես դատական վարույթների և հայցերի կողմ: Դեկավարությունը գտնում է, որ նման վարույթների կամ հայցերի արդյունքում առաջացող պարտավորությունները, եթե այդպիսիք լինեն, զգալի բացասական ազդեցություն չեն ունենա ֆինանսական վիճակի կամ ապագա գործունեության արդյունքների վրա:

(գ) Պայմանական հարկային պարտավորություններ

Հայաստանի հարկային համակարգը, լինելով համեմատաբար նոր, բնորոշվում է օրենսդրության, պաշտոնական պարզաբանումների և դատական որոշումների հաճախակի փոփոխություններով, որոնք երբեմն հստակ չեն, հակասական են, ինչը ենթադրում է տարբեր մեկնաբանություններ: Հարկերը ենթակա են ստուգման և ուսումնասիրության հարկային մարմինների կողմից, որոնք իրավասու են սահմանել տույժեր և տուգանքներ: Հարկային օրենսդրության խախտման դեպքում հարկային մարմիններն իրավասու չեն առաջադրել հարկերի գծով լրացուցիչ պարտավորություններ, տույժեր կամ տուգանքներ, եթե խախտման ամսաթվից անցել է երեք տարի:

Այս հանգամանքները Հայաստանում կարող են առաջացնել այլ երկրների ռիսկերի համեմատ շատ ավելի մեծ ռիսկեր: Դեկավարությունը գտնում է, որ համապատասխանաբար է ճանաչել հարկային պարտավորությունները՝ Հայաստանի կիրառելի հարկային օրենսդրության, պաշտոնական հայտարարությունների և դատական որոշումների իր մեկնաբանությունների հիման վրա: Այնուամենայնիվ, համապատասխան իրավասու մարմինները կարող են ունենալ այլ մեկնաբանություններ, և հետևանքները կարող են էական լինել այս ֆինանսական հաշվետվությունների համար, եթե իրավասու մարմիններին հաջողվի գործադրել իրենց մեկնաբանությունները:

16 Գործարքներ կապակցված կողմերի հետ

(ա) Վերահսկողություն

Կազմակերպության մայր կազմակերպությունն է «Արմհոլդինգ» ՓԲԸ-ն:

Կազմակերպության մայր կազմակերպությունը չի հրապարակում ատոլիտի ենթարկված ֆինանսական հաշվետվությունները:

(բ) Գործարքներ ղեկավարության հետ

Ստորև ներկայացված է անձնակազմի գծով ծախսերում ներառված ընդհանուր վարձատրությունը 2019թ. և 2018թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարիների համար:

	2019թ. հազ. դրամ	2018թ. հազ. դրամ
Աշխատակիցների կարճաժամկետ հատուցումներ	26,640	25,336

(գ) Գործարքներ բաժնետիրոջ հետ

Ստորև ներկայացված են բաժնետիրոջ հետ գործարքների մնացորդները և միջին արդյունավետ տոկոսադրույքները 2019թ. և 2018թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ:

	2019թ.		2018թ.	
	հազ. դրամ	Միջին արդյունավետ տոկոսադրույք, %	հազ. դրամ	Միջին արդյունավետ տոկոսադրույք, %
Ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվություն				
ԱԿՏԻՎՆԵՐ				
Հաճախորդներին տրված վարկեր				
- ԱՄՆ դոլարով	6,683,499	-	2,115,250	-
- Եվրոյով	6,756,702	-	1,330,229	-
- Ռուբլով	29,328,479	-	-	-
ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ				
Վարկեր և փոխառություններ				
- ՀՀ դրամով	(2,792,133)	-	(2,929,384)	-
- Ռուբլով	(13,260,052)	-	(331,944)	-
- ԱՄՆ դոլարով	-	-	(227,736)	-
- Եվրոյով	(3,070,673)	-	(2,214,600)	-
Վճարվելիք շահաբաժիններ	(27,614,350)		(8,662,200)	
Ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում չճանաչված հոդվածներ				
Տրված երաշխավորություններ	(12,620,024)	-	(4,140,421)	-

(դ) Գործարքներ նշանակալի ազդեցություն ունեցող կազմակերպությունների և այլ կապակցված կողմերի հետ

	2019թ.		2018թ.	
	հազ. դրամ	Միջին արդյունավետ տոկոսադրույք, %	հազ. դրամ	Միջին արդյունավետ տոկոսադրույք, %
Ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվություն				
ԱԿՏԻՎՆԵՐ				
Ֆակտորինգի գծով դեբիտորական պարտքեր	15,614,692	38.45		
- Ռուբլով			4,678,007	43.8
Հաճախորդներին տրված վարկեր	-	-		
- Ռուբլով			-	-
ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ				
Վարկեր և փոխառություններ	(2,485,815)	7.25		
- Ռուբլով	(4,466,188)	5.65	(358,647)	3
- Եվրոյով			-	
Ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում չճանաչված հոդվածներ	4,057,706	-		
Տրված երաշխավորություններ			(1,518,292)	-
Շահույթ կամ վնաս	184,322	-		
Տոկոսային եկամուտ	5,911,599	-	4,120,902	-

17 Ֆինանսական գործիքների իրական արժեք

(ա) Հաշվապահական հաշվառման դասակարգում և իրական արժեք

Ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում ներկայացված ֆինանսական ակտիվների և պարտավորությունների հաշվեկշռային արժեքները մոտավորապես համապատասխանում են դրանց իրական արժեքներին 2019թ. և 2018թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ:

Իրական արժեքի գնահատման նպատակն է ներկայացնել այն մոտավոր գինը, որը շուկայի մասնակիցների միջև սովորական գործարքում կստացվեր ակտիվի վաճառքից կամ կվճարվեր պարտավորությունը փոխանցելու համար՝ չափման ամսաթվի դրությամբ: Այնուամենայնիվ, հաշվի առնելով անորոշությունները և կողմնակալ դատողությունները, իրական արժեքը չպետք է դիտվի որպես իրացման գին՝ անմիջապես ակտիվների վաճառքի կամ պարտավորությունների փոխանցման ժամանակ:

Գործող շուկայում շրջանառվող ֆինանսական ակտիվների և ֆինանսական պարտավորությունների իրական արժեքները հիմնված են շուկայում գնանշվող գների կամ դիվերների կողմից գնանշվող գների վրա: Մյուս բոլոր ֆինանսական գործիքների իրական արժեքներն Ընկերությունը որոշում է գնահատման մեթոդներ կիրառելով:

Գնահատման մեթոդների նպատակն է ստանալ այն իրական արժեքը, որն արտացոլում է այն գումարը, որը կստացվեր ակտիվի վաճառքից կամ կվճարվեր պարտավորությունը փոխանցելու համար շուկայի մասնակիցների միջև սովորական գործարքում՝ չափման ամսաթվի դրությամբ:

(բ) Իրական արժեքի հիերարխիա

Կազմակերպությունը ֆինանսական գործիքների իրական արժեքը չափելիս կիրառում է ստորև ներկայացված իրական արժեքի հիերարխիան, որն արտացոլում է չափումների ժամանակ օգտագործված ելակետային տվյալների նշանակալիությունը:

- 1-ին մակարդակ. նույն գործիքների համար գործող շուկայում գնանշված գները (չճշգրտված):
- 2-րդ մակարդակ. 1-ին մակարդակում ներառված գնանշված գներից տարբեր ելակետային տվյալները, որոնք դիտելի են կամ ուղղակիորեն (այսինքն՝ որպես գներ), կամ անուղղակիորեն (այսինքն՝ գներից ստացվող): Այս դասակարգը ներառում է այն գործիքները, որոնց գնահատման համար կիրառվել են նմանատիպ գործիքների համար գործող շուկայում գնանշված գները, նմանատիպ գործիքների համար գնանշված գներն ակտիվ չհամարվող շուկաներում, կամ գնահատման այլ մեթոդներ, որտեղ բոլոր նշանակալի ելակետային տվյալներն ուղղակիորեն կամ անուղղակիորեն դիտելի են շուկայական տվյալներից:
- 3-րդ մակարդակ. ոչ դիտելի ելակետային տվյալներ: Այս դասակարգը ներառում է բոլոր այն գործիքները, որոնց դեպքում գնահատման մեթոդները ներառում են դիտելի տվյալների վրա չհիմնված ելակետային տվյալները և ոչ դիտելի ելակետային տվյալները նշանակալի ազդեցություն ունեն գործիքի գնահատման վրա: Այս դասակարգը ներառում է այն գործիքները, որոնք գնահատվում են նմանատիպ գործիքների համար գնանշված գների հիման վրա, որոնց գծով պահանջվում են նշանակալի ոչ դիտելի ճշգրտումներ կամ ենթադրություններ՝ գործիքների միջև տարբերություններն արտացոլելու համար:

2019թ. և 2018թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ բոլոր ֆինանսական գործիքների գնահատված իրական արժեքները մոտավորապես համապատասխանում են վերջիններիս հաշվեկշռային արժեքներին:

18 Հաշվետու ամսաթվից հետո տեղի ունեցած դեպքեր. COVID-19 բռնկում

2020թ. մարտի 11-ին Առողջապահության համաշխարհային կազմակերպությունը կորոնավիրուսի բռնկումը գնահատեց որպես համաճարակ: Ի պատասխան COVID-19 բռնկումով բնակչության առողջությանը սպառնացող լուրջ սպառնալիքի՝ Ռուսաստանի Դաշնության իշխանությունները միջոցներ ձեռնարկեցին հիվանդության տարածումը կանխելու համար, այդ թվում՝ սահմանափակելով մարդկանց միջսահմանային տեղաշարժը, օտարերկրացիների մուտքը Հայաստանի Հանրապետություն և կարգադրելով տնտեսական գործունեության սուրյեկտներին անցնել հեռավար աշխատանքային ռեժիմի: 2020թ. մարտի ընթացքում տարածաշրջանային իշխանություններն աստիճանաբար սկսեցին կիրառել սոցիալական հեռավորության պահպանմանն ուղղված լրացուցիչ միջոցառումներ, այդ թվում՝ փակվեցին դպրոցները, համալսարանները, ռեստորանները, կինոթատրոնները, թատրոնները, թանգարանները և մարզասրահները: Բնակչության սանիտարահամաճարակային անվտանգությունն ապահովելու նպատակով Ռուսաստանի

Դաշնության նախագահը հայտարարեց վճարովի ոչ աշխատանքային օրեր 2020թ. մարտի 30-ից մինչև ապրիլի 30-ը բոլոր կազմակերպությունների համար, բացառությամբ բժշկական և դեղագործական կազմակերպությունների, շտապ օգնության ծառայության, սննդի և առաջին անհրաժեշտության ապրանքների մատակարարների և չընդհատվող աշխատանքային ցիկլով կազմակերպությունների: 2020թ. մայիսի 12-ից Ռուսաստանի Դաշնության նախագահը հայտարարեց ոչ աշխատանքային օրերի ավարտը:

Շատ երկրներում սահմանափակումների և կազմակերպությունների գործունեության ընդհատման պատճառով նավթի համաշխարհային պահանջարկը կտրուկ նվազել է՝ հանգեցնելով գերպաշարների առկայության և նավթի գների կտրուկ անկման: 2020թ. ապրիլի 12-ին համաշխարհային խոշոր նավթ արտադրողները, այդ թվում՝ Ռուսաստանը, համաձայնության եկան ռեկորդային չափով կրճատել հում նավթի արտադրությունը նավթի շուկայում իրավիճակը կայունացնելու համար, որի արդյունքում, սակայն, հնարավոր չեղավ հակադարձել գների անկման միտումները նավթի շուկայում: Նավթի գների և արտադրության ծավալների կտրուկ անկումը հանգեցնում է նավթ արտադրողների եկամուտների և բյուջե վճարումների համապատասխան նվազմանը, հավանաբար, նշանակալի տնտեսական և սոցիալական հետևանքներ կունենա և անխուսափելիորեն կազդի պետական հատվածի ծախսերի վրա:

Այս իրադարձություններն զգալի անբարենպաստ ազդեցություն կունենան տնտեսության վրա, ներառյալ.

- Առևտրային գործունեության և տնտեսական գործունեության խափանումը՝ բացասական ազդեցություն ունենալով մատակարարման շղթաների վրա և հանգեցնելով պայմանագրերի խախտման,
- Որոշ ոլորտների կազմակերպությունների գործունեության խափանումը, որոնք գործում են թե՛ տեղական շուկայում և թե՛ կենտրոնացած են արտահանման վրա, որոնց գործունեությունը մեծապես կախված է օտարերկրյա շուկաներից: Առավել տուժած ոլորտները են մանրածախ առևտուրը, ճանապարհորդությունների, զբոսաշրջության, հանգստի կազմակերպման և հյուրընկալության ոլորտները, տրանսպորտը, նավթարդյունաբերությունը, շինարարությունը, ավտոմոբիլային, ապահովագրական և ֆինանսական ոլորտները,
- Առաջնային անհրաժեշտության ապրանքներ և ծառայություններ չհանդիսացող ապրանքների և ծառայությունների նկատմամբ պահանջարկի էական նվազումը,
- Տնտեսական գործունեության իրականացման պայմանների հետ կապված անորոշության մեծացումը, որն արտացոլվում է ակտիվների գների և արտարժույթի փոխարժեքի մեծ տատանողականությամբ:

2020թ. մարտին Ռուսաստանի Դաշնության կառավարությունը հայտարարեց միջոցառումների փաթեթ COVID-19 բռնկման հետևանքով առավել տուժած ոլորտներին աջակցելու համար: Ծրագիրը, ի թիվս այլ միջոցառումների, ներառում է հարկերի և միջնորդավճարներ հետաձգում փոքր և միջին ձեռնարկությունների համար, վարկերի մարման հետաձգում, դաշնային և քաղաքային գույքի վարձավճարների վճարման դադարեցում, պետական աջակցություն վարկերի վերաֆինանսավորման և վարկերի պայմանների վերանայման հետ կապված առավել տուժած ոլորտների կազմակերպությունների համար: Բացի այդ, **սոցիալական հատկացումների հարկի** դրույքաչափը իջեցվել է բոլոր փոքր և միջին ձեռնարկությունների համար: Առավել տուժած ոլորտների ցանկն ուշադիր կերպով վերահսկվում է և կարող է ճշգրտվել հետագա զարգացումներից ելնելով:

Կազմակերպությունը գործում է ֆինանսական ոլորտում, որի վրա COVID-19 բռնկումը նշանակալի ազդեցություն չի ունեցել: Վերջին մի քանի շաբաթների ընթացքում Կազմակերպության վաճառքները շարունակել են մնալ իրենց կայուն մակարդակում: Հիմք ընդունելով հրապարակայնորեն հասանելի տեղեկատվությունը այս ֆինանսական հաշվետվությունների ստորագրման ամսաթվի դրությամբ՝ ղեկավարությունը դիտարկել է հիվանդության բռնկման հնարավոր զարգացումը և դրա ակնկալվող ազդեցությունը Կազմակերպության և տնտեսական միջավայրի վրա, որում իր գործունեությունն է իրականացնում Կազմակերպությունը, ներառյալ Ռուսաստանի Դաշնության կառավարության և այլ երկրների կառավարությունների կողմից արդեն իսկ ձեռնարկված միջոցառումները, որտեղ գտնվում են Կազմակերպության հիմնական գործընկերները և հաճախորդները:

Կազմակերպության անխափան գործունեությունը և իրացվելիության դիրքն ապահովելու նպատակով ղեկավարությունը ձեռնարկել է մի շարք միջոցառումներ, որոնք ներառում են հետևյալը.

- վարչական բաժնի, ինչպես նաև վաճառքների և գնումների բաժինների աշխատակիցների մեծ մասն անցել է հեռավար աշխատանքի,
- իրականացվել է Կազմակերպության գործունեության ծավալների **ճշգրտում**՝ Կազմակերպության կողմից առաջարկվող որոշակի **արտադրանքի** պահանջարկի հնարավոր նվազմանը արձագանքելու համար: